

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ
ÜHISKONNATEADUSTE LEKTORAAT

Aili Pällo
MAAKONNA JA KOHALIKE OMAVALITSUSTE ARENGUKAVALDE KOOSKÕLA
VAIVARA VALLA JA NARVA-JÕESUU LINNA NÄITEL

Lõputöö

Juhendaja lektor Jelena Rootamm-Valter

NARVA 2017

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. HALDUSTERRITORIAALSE ARENGU TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	5
1.1 Haldusterritoriaalne jaotus ja korraldus	5
1.2 Eesti halduskorralduse areng.....	6
1.3 Maakond ja kohalik omavalitsus haldusüksustena	8
1.4 Maakonna ja kohaliku omavalitsuse areng ja kooskõla	12
2. IDA-VIRU MAAKONNA, VAIVARA VALLA JA NARVA-JÕESUU LINNA ARENGUKAVALDE KOOSKÕLA UURING.....	15
2.1 Ida-Viru maakonna ja selle iseloomustus.....	15
2.2 Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna ning nende arengukavade iseloomustus	18
2.3 Arengukavade analüüsi meetodid	20
2.4 Arengukavade analüüs	22
2.4.1 Arengukavade eesmärkide kooskõla	22
2.4.2 Arengukavade tegevuste kooskõla	26
2.5 Arengukavade analüüsi tulemused	28
2.6 Arengukavade uuendamise ja koostamise soovitused.....	33
KOKKUVÕTE	36
SUMMARY.....	39
KIRJANDUS	41
LISAD	45
Lisa 1. Ida-Viru maakonna asend Eestis	45
Lisa 2. Looduskeskkonna arenguvaldkonna eesmärkide kontentanalüüs.....	46
Lisa 3. Inimese arenguvaldkonna eesmärkide kontentanalüüs	48
Lisa 4. Majanduse arenguvaldkonna eesmärkide kontentanalüüs	50
Lisa 5. Valitsemise ja halduse arenguvaldkonna eesmärkide kontentanalüüs	52
Lisa 6. Ida-Viru maakonna, Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna tegevuskava kontentanalüüs.....	53

SISSEJUHATUS

Haldusterritoriaalse arengu planeerimisel on vajalik riigi ja kohaliku omavalitsuse jõupingutused kooskõlastatult ühendada, et inimeste elukvaliteeti ja heaolu tõhusas koostöös järjepidevalt parandada. Eriti aktuaalseks on see muutunud viimaste aastate jooksul, mil haldusterritoriaalne jaotus on olnud Eestis suure tähelepanu all. Peale haldusreformi hoogustumist 2016. aastal on kohalikud omavalitsused pidanud ühinemisläbirääkimisi. Ühinemise tulemusel oodatakse omavalitsuste võimekuse suurenemist avalike teenuste pakkumiseks. Sõltumata halduse korraldusest on olnud alati päevakorras riigi ja kohalike omavalitsuste tegevuse võimalikult täpne tööjaotus ja kooskõla.

Lõputöö on aktuaalne näitamaks, kuidas on kohalike omavalitsuste arengukavad kooskõlas maakonna arengukavaga. Tulevikus peavad kohalikud omavalitsused oma piirkonna strateegilisel planeerimisel lähtuma regionaalameeti ruumilisest planeerimisest, et tagada tervikliku ja tasakaalustatud regiooni arengut. Oluline instrument selle saavutamiseks on arengukavade kooskõla. Ometi on teada, et haldusüksuste arengukavad ei ole mitte täies ulatuses omavahel kooskõlas. Tulevikus arengukavade kooskõla kindlustamise vajadus tõuseb veelgi, seoses maavalitsuste kaotamisega. Ühinemise tagajärjel peavad kohaliku omavalitsusüksused üle vaatama ja ümber tegema arengukavad, õppides eelneva perioodi kogemustest. Selle lõputöö tulemused näitavad kuivõrd on maakonna arengukava kooskõlas kohalike omavalitsuste arengukavadega.

Lõputöö uurimisprobleemiks on maakonna ja kohalike omavalitsuste arengukavade omavaheline kooskõlastamatus, mille tagajärjel võib olla põhjustatud regiooni arengu mahajäämine teistest regioonidest ja Eestist tervikuna.

Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada, milline on Ida-Viru maakonna, Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna arengukavade kooskõla ning töötada välja soovitud kooskõla suurendamiseks ja seeläbi arengukavade täiustamiseks.

Analüüsimiseks valis autor Ida-Viru maakonna ning selles asuvate Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna kehtivad arengukavad ja Ida-Viru maakonna tegevuskava. Ida-Viru maakonna tegevuskava on eraldiseisev dokument, mida autor käsitleb lõputöös kui maakonna arengukava lahutamatu osa.

Eesmärgi saavutamiseks püstitas autor järgmised ülesanded:

- 1) Teoreetilise kirjanduse põhjal kujundada lõputöö rakendusüüringu alus: sealhulgas määratleda haldusterritoriaalse korralduse ja jaotuse mõistet, käsitleda planeerimise teooriat, samuti arengukavade koostööd kui maakonna tervikliku arengu, sealhulgas kohalike omavalitsuste kavandamise vahendit ja võimalust.
- 2) Valida meetodid rakendusüüringu läbiviimiseks.
- 3) Analüüsida järgmiseid dokumente: Ida-Viru maakonna arengukava 2014-2020, Ida-Virumaa tegevuskava 2015-2020, Vaivara valla arengukava aastateks 2015-2020 ja Narva-Jõesuu arengukava 2011-2025, selgitamaks välja nende koostööd.
- 4) Järelduste alusel anda soovitusi arengukavade täiustamiseks.

Lõputöö esimene peatükk käsitleb haldusterritoriaalse arengu teoreetilisi lähteaspekte. Autori poolt püstitatud uurimisülesannetele vastuste leidmisel on tuginetud teemakohasele kirjandusele. Töös on viidatud peamiselt järgmistele autoritele: Noorkõiv, Mäeltsemees, Almann, Arumäe, Reid, Wrobel, Leif jt. Autor tugineb oma töös ka Eesti Vabariigi halduskorralduse õigusaktidele. Peatükis on käsitletud mõisteid, mis on seotud haldusterritoriaalse arenguga, Eesti halduskorralduse ajalugu, riigi ja kohaliku omavalitsuste koordineerimissüsteemi, haldusüksuste arengut ja nende koostööd.

Töö teises peatükis esitatakse Ida-Viru maakonda, Vaivara valda ja Narva-Jõesuu linna iseloomustust ning nende arengu- ja tegevuskavasid. Seejärel esitab autor uurimuse läbiviimise meetodeid, milleks on kvalitatiivse uurimismeetodi võrdlevat kontentanalüüsi. Tegemist on juhtumiuuringuga. Uurimuses analüüsitakse Ida-Viru maakonna, Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna arengukavade seoseid kahes etapis. Esimeses etapis analüüsitakse arengukavade koostööd eesmärkide seisukohast. Teises etapis analüüsitakse, mil määral on kohalikud omavalitsused sisendina kasutanud maakonna tegevuskava tegevusi oma tegevuskava koostamisel.

Analüüsi tulemustele toetudes on autor teinud järeldusi ja andnud soovitusi, mida arvestada kohalikel omavalitsustel kehtivate arengukavade uuendamisel ja järgmise perioodi arengu- ja tegevuskava koostamisel. Soovituste juurutamine praktikas annab maakonna ja kohalike omavalitsuste arengukavade koostööd.

1. HALDUSTERRITORIAALSE ARENGU TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1 Haldusterritoriaalne jaotus ja korraldus

Käesoleva peatüki alguses peab autor tähtsaks lahti seletada mõiste „avalik haldus“. Petronela viitab professor Rosenbloomi selgitusele, et vaatamata korduvatele püüdlustele määratleda mõistet „avalik haldus“ on see jäänud siiski puudulikuks. Mõistel „avalikul haldus“ on erinevaid tähendusi, kuid puudub universaalne, teoreetiline ja praktiline määratlus. Eelnevalt väljatoodud puuduse ületamiseks on Petronela viitanud teadlastele Herbert, Thompson ja Smithburg, kus nad on ühiselt määratlenud avaliku haldust kui rahvusliku, riigi ja kohaliku omavalitsust täidesaatva võimuna. (Petronela 2011:114-123)

Avaliku haldust teostatakse eri tasanditel: riiklikul, maakonna, linna või valla tasandil; üksikutes valdkondades: avalik teenistus, avaliku halduse finantseerimine jne (Aru 2012). Avaliku halduse toimingud peavad olema läbipaistvad ja aruandlus kättesaadav kodanikele.

Järgnevalt autor iseloomustab avaliku halduse teostamist maakonna ja kohaliku omavalitsuse ehk linna, valla tasandil. Avalikku haldust teostatakse haldusterritoriaalse korralduse alusel. Siit tulenevalt peab autor vajalikuks lahti seletada mõisted „haldusterritoriaalne jaotus“ ja „haldusterritoriaalne korraldus“.

Mõisted „haldusterritoriaalne jaotus“ ja „haldusterritoriaalne korraldus“ käsitletakse kui kaks erinevat mõistet. Vastavalt 1995. aastal vastu võetud Eesti territooriumi haldusjaotuse seadusele §2 lõige 1 ja §2¹:

- 1) territooriumi haldusjaotus on Eesti territooriumi jaotus maakondadeks, valdadeks ja linnadeks;
- 2) territooriumi haldusterritoriaalne korraldus on Eesti territooriumi jagunemine haldusüksusteks seaduse ja teiste õigusaktidega kindlaks määratud staatuse, nime ja piiridega üksus, mille territooriumi ulatuses teostatakse riiklikku või omavalitsuslikku haldamist.

Mõistetel „haldusterritoriaalne jaotus“ ja „haldusterritoriaalne korraldus“ on erinevad tähendused, aga vaatamata sellele on nad omavahel seotud. Nimelt haldusterritoriaalne jaotus annab õiguse luua riigi territooriumil haldusüksuseid nagu maakonnad, linnad ja vallad. Maakonna ja linna, valla suhteid reguleerib haldusterritoriaalne korraldus. Järgnevalt käsitleb autor haldusterritoriaalse korralduse võimalike lahendusi ja korda.

Haldusterritoriaalseid korraldusi on erinevaid, nii ühetasandilisi kui mitmetasandilisi kohaliku omavalitsussüsteeme. Kohaliku omavalitsuste tasandite arv ja kohalike üksuste tüübid on tingitud ajaloolisest arengukäigust. Kohaliku omavalitsuse struktuuri kujunemisel on oluline riigi elanikkonna suurus. Majandusliku efektiivsuse tagamiseks väikeriikides valitakse tavaliselt ühe- või kahetasandiliseid omavalitsussüsteeme. Kohaliku omavalitsuse üksuse suurustest sõltub, kui palju riik saab ülesandeid omavalitsusele delegeerida. (Gorbunova 2003: 23)

Vaatamata kohaliku omavalitsuse üksuse suurusele, ei ole vähe tähtis ka selle võimekus. Võimekuse all peetakse silmas kohaliku omavalitsuse võimet ise korraldada kohalikku elu. Kohaliku omavalitsuse üksused ühendavad territoriaalsel printsiibil elanike ja nende poolt loodud organisatsioone, ühendusi, võrgustikke. Kohalikud omavalitsusüksused on ka valitsemis- ja haldamisstruktuurid, mille võimekus väljendub kõige olulisemalt autonoomses esindusdemokraatias, kohaliku elu korraldamise võimes ja avalike teenuste osutamises (Noorkõiv 2014: 5-6). Kohalike omavalitsuste võimekuse tõstmine tagab ka riigi võimekuse tõusu, selle nimel näeb valitsus pidevalt vaeva meetmete väljatöötamiseks.

Toonud ära ülevaate haldusterritoriaalse jaotuse ja korralduse tekkimise võimalustest ning võimekuse tähtsusest, esitab autor järgmises alapeatükis Eesti halduskorralduse arengu ajalugu.

1.2 Eesti halduskorralduse areng

Kohalik omavalitsussüsteem on toiminud Eestis teadaolevalt juba 12-13. sajandist alates. Aastail 1917-1918 oli Eesti riikluse rajamise aluseks tsaari-Venemaa koosseisus hästi väljaarenenud kohalikud omavalitsused. Eesti iseseisvust on saavutatud kahel korral ning mõlemal korral on riiki rajatud juba toimivale kohaliku omavalitsussüsteemile. Mäeltsemees viitab seadusele „Eesti NSV isemajandamise

alused”, millest lähtudes tekkis vajadus tagada üleminek kahetasandiliselt haldussüsteemilt omavalitsuslikule, ühetasandilisele haldussüsteemile. Selle otsusega oli ette nähtud viia vabariigis aastatel 1990- 1994 läbi haldusreform, mis pidi hõlmama Mäeltsemees (2006a) hinnangul:

- 1) rahvavõimu vabariigisisese detsentraliseerimise omavalitsuslikele juhtimistasanditele ning riikliku ja omavalitsusliku juhtimise kindlapiirilise eristamise;
- 2) territoriaalse haldusstruktuuri reorganiseerimise.

Aastail 1990-1993 elluviidud reformi põhieesmärk oli kohaliku elu demokraatia taasloomine ja arendamine rahvusriigi rajamiseks, samuti ka võimu detsentraliseerimine, riikliku ja omavalitsusliku juhtimise kindlapiiriline eristamine ning haldusstruktuuri reorganiseerimine. (Mäeltsemees 2006a)

1990. aastate algul arutati erinevaid võimaluste üle Eesti territooriumi piiride määratlemiseks. Arutlusel oli 1920. aastate alguse piiride taastamine ja 1939. aasta vallareformi järgsetes piirides jäämine – millele kindlaks ka jäädi. 1990. aastate alguses tegeleti aktiivselt omavalitsusüksuste lammutamisega. Vabariigi Valitsus otsustas 25. augustil 1993. aastal anda kohalike volikogude ettepanekul 25 alevile linna või valla staatuse. Valla staatuse saanud alevitele jäeti õigus kasutada oma asjaajamises ja sümbolitel mõisteid „alev”, „alevivolikogu” ning „alevivalitsus”. (Mäeltsemees 2006b) Alates aastast 1995 kehtib Eestis ühetasandiline omavalitsussüsteem (Almann, Arumäe 2009).

1995. aastal võttis Riigikogu vastu haldusterritoriaalse korralduse ning haldusüksuste piiride ja nime muutmise üldiseid aluseid sätestava Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse. Aktiivne vabatahtlik liitumine toimus 1996-1999 aastatel. Kuid aastal 2002 moodustati veel viis uut üksust, mis jäidki sisuliselt viimasteks, kuna alates 2002 aastast võttis Valitsus vastu otsuse lõpetada liitumiste toetamist. Kokkuvõtteks on vahemikus 1996-2013 toimunud 69 valla-linna ühinemist, mille käigus moodustati 29 uut kohalikku omavalitsusüksust. (Omavalitsuste... 2016)

Eesti keskmise maavalla suurus on alla 2500 elaniku ning senistest ühinemistest hoolimata on jätkuvalt ebaratsionaalseid üksusi - nn rõngasvaldu, kus keskasula kui teeninduskeskus on administratiivselt lahutatud oma tagamaast. Kohaliku omavalitsuse üksuste keskmine rahvaarv on nii Eestis kui ka Euroopa Liidus tervikuna üsna sarnaselt 5500–6000 elanikku. (Mäeltsemees 2006c)

Eestis viiakse läbi haldusreformi, mille käigus ühendatakse omavalitsusüksusi, kes suudaksid pakkuda inimestele paremaid avalikke teenuseid, tagada piirkondade konkurentsivõime kasvu ning täita iseseisvalt neile seadusega pandud ülesandeid. Haldusreformi läbiviimiseks võttis Valitsus 1. juuliks 2016 aastal vastu vajalikud seadusemuudatused. (Riigireform 2016) Haldusreformi on vaja eelkõige kohalike omavalitsuste omavahelise konkurentsi saavutamiseks, mitte ainult majanduslikust seisukohast vaid ka poliitilisest, kus nad saaksid erineda oma vaadete ja saavutuste näol (Wrobel 2005). Haldusreformi seadusest lähtuvalt peab kohalik omavalitsusüksus olema võimeline tagama seadusest tulenevate ülesannete korraldamiseks vajaliku professionaalse võimekuse ja osutama kõigile kohaliku omavalitsuseüksuse elanikele kvaliteetseid avalikke teenuseid juhul, kui kohaliku omavalitsuse üksuses elab vähemalt 5000 elanikku, mis on kohaliku omavalitsusüksuse miinimumkriteeriumiks (HRS §3). Haldusreformi tulemusena tõuseb kohalike omavalitsuste võimekus. Võimekuse kasvuga kaasneb kohalike omavalitsuste otsustusvõime kasv, mille tulemusena valitsemiskord Eestis peab tulevikus olema rohkem detsentraliseeritud. Ühinemiste tagajärjel on Eestis 2016 aasta 18. jaanuari seisuga 213 kohaliku omavalitsusüksust: 30 linna ja 183 valda (Üldandmed 2016).

Toonud ära ülevaate Eesti haldusterritoriaalse jaotuse ja korralduse ajaloost, kus on toimunud pidevad muutused, peab autor vajalikuks iseloomustada tsentraliseeritud ja detsentraliseeritud valitsemisvorme, et jõuda selgusele maakonna arengukava kooskõla vajadusest kohalike omavalitsuste arengukavaga.

1.3 Maakond ja kohalik omavalitsus haldusüksustena

Riigi ja kohaliku omavalitsuse suhted on haldussüsteemi lahutamatu osa. Sisemise korralduse järgi jaotatakse neid unitaar- ja föderaalriikideks. Föderaalriik on liitriik, kus tervel föderatsioonil ja osariikidel on oma seadusandlikud, täidesaatvad ja õigust mõistvad organid ning oma põhiseadus. Unitaarriik on liitriik, mis jaguneb

haldusterritoriaalseteks üksusteks ja on ainult üks põhiseadus, ühtne riigivõimu ja riigi täidesaatvate organite süsteem. Tavaliselt on riikidel mitmetasandilised haldussüsteemid, kus vaatamata tasandite arvule on võimalik seda jagada riigihalduseks ja kohalikuks halduseks. (Gorbunova 2003: 12) Haldussüsteem on aga kahetasandiline, kus esimeseks tasandiks on keskvõim ja maakond ning teiseks tasandiks on linnad ja vallad. Eesti on unitaarriik, mille haldussüsteem on kahetasandiline.

Riigiti on kohalike omavalitsuste tegevused erinevad, mis on tulenevad nende territooriumi asukohast ja põhiseaduslikust korrast. Mõned süsteemid, näiteks nagu föderaalsed, annavad kohalikele omavalitsustele põhiseaduslike õigusi; unitaarne süsteem aga teeb kohalikele omavalitsusele ettekirjutisi nii seadustega kui ka vaikumisi. Riikide valitsemisvormi mõjutab ka valitsuse struktuur ja ajalugu. On olemas kolm üldist lähenemist riigi ja kohalike omavalitsuste suhete raames: õiguslik, poliitiline ja kombineeritud. (Reid 2012: 16)

Õigusliku lähenemise all peab Reid (2012) silmas parlamentaarsel tasandil vastu võetud otsuste või põhiseadusega paika pandud kohustuse täide viimist kohalike omavalitsuste poolt. Poliitilise lähenemise all aga valitsuse ja kohalike omavalitsuste koostööd, kus viimaseid kaasatakse otsuste vastuvõtmisesse. Kombineeritud suhete raamistik annab riigile õigust seadustega paika panna raamistikku, millega omakorda jätta ka õigusruumi, kus saaks läbirääkimiste teel saavutada omavahelisi kokkuleppeid.

Reidi poolt välja toodud kolm suhete raamistikku riigi ja kohalike omavalitsuste vahel tõlgendab autor riigi sisesteks koordineerimissüsteemideks, kus õiguslik lähenemine on tsentraliseeritud valitsemisvorm ja poliitiline detsentraliseeritud. Kombineeritud valitsemisvorm on aga kahe süsteemi vahepealne valitsemiskord, kus pole ükski domineeriv.

Aunap (2008) viitab oma töös Herrfahrtdi poolt öeldule, et tsentraliseerimise ja detsentraliseerimise koordineerimissüsteemi saab eristada otsustusõiguse koondamise järgi: kas otsustusõigus on kõrgelseisvama asutusele antud või pigem kohaliku omavalitsusüksusele. Tsentraliseerimisel on tähtsale kohale asetatud kõrgema tahte terviklikkus või selle kiire ja kindel elluviimine. Seal, kus aga rohkem arvestatakse kohalike olude ja vajadustega, kus on vajalik inimeste ja koha tundmine, on detsentraliseerimine.

Tsentraliseeritud valitsemiskord on hierarhilise suunitlusega, mis annab kohalikele omavalitsustele vähest otsustusvõimalust, kuid mis omakorda tagab ühtset maakonna ja riiklikku arengut.

Detsentraliseeritud valitsemiskorra puhul on kohalikele omavalitsustele antud võim korraldada kohalikku elu, mis arvestaks kohalike vajadustega ning võimalikult palju on kaasatud kohalikke omavalitsusüksuse elu korraldamisel. Barcson (2015) viitab oma artiklis Kimura poolt öeldule, et efektiivse kohalik omavalitsemine omab viis funktsiooni:

- 1) keskvalitsuse ja kohaliku omavalitsuse seostatust;
- 2) suhteid erinevate valitsustasanditega;
- 3) kohaliku omavalituse arendamise suutlikkust;
- 4) kohalikke süsteeme majanduse arengu loomiseks;
- 5) kodanike kaasamise mehhanismi.

Koordineerimissüsteemi määramiseks on vaja selgusele jõuda, millised ülesanded on Valitsus haldusüksustele seadnud. Siit lähtuvalt iseloomustab autor järgmisena maakonna ja valla, linna ülesandeid.

Maavalitsuste põhitegevuseks on üldkokkuvõttes maakorraldus-, sotsiaal-, tervishoiu-, haridus-, kultuuri-, spordi-, regionaalarengu-, planeeringu-, ühistranspordi-, keskkonna- ja rahvastiku toimingute alaste ülesannete täitmine. Maavalitsust juhib maavanem, kes vastutab riigi kohapealse esindajana maakonna tervikliku ja tasakaalustatud arengu eest koordineerides omavalitsuste koostööd maakonnas. (Ida-Viru Maavalitsus... 2016)

Maakondades osutatakse palju avalikke teenuseid, kus nende kvaliteet mõjutab elukeskkonda. Mida suuremat hulka teenuseid maakond saab pakkuda, seda parem on sotsiaal-majanduslik areng antud piirkonnas. Siit lähtudes on inimestel soov jääda antud regioon, mis tõstab selle jätkusuutlikkust ja konkurentsivõimet teiste regioonidega võrreldes. Regionaalarengu konkurentsi võimelisuse tõstmiseks on Siseministeerium välja töötanud ka „Maakondliku arendustegevuse programmi“, mille eesmärgiks on toetada ja rahastada projekte maakonna sotsiaalmajaduslikku arengut takistavate kitsaskohtade lahendamiseks, regionaalarengu stimuleerimiseks ja maakonna arengueelduste tugevdamiseks ning paremaks kasutamiseks (Maakondliku... 2015).

Kohaliku omavalituse mõiste seletust saab välja tuua kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest (KOKS) ja Riigikogus ratifitseeritud 1994. aastal Euroopa kohaliku omavalitsuse hartast. Euroopa kohaliku omavalitsuse harta artikli 3 punkti 1 kohaselt tähendab kohalik omavalitsus kohalike võimuorganite õigust ja võimet seaduse piires ja kohalike elanike huvides korraldada ja juhtida valdavalt osa nende vastutusalasse kuuluvast ühiskonnaelust. Kohaliku omavalituse mõiste selgitus on KOKS-e §2 lõikes 1 kirja pandud järgmiselt: kohalik omavalitsus on põhiseaduses sätestatud omavalitsusüksuse – valla või linna – demokraatlikult moodustatud võimuorganite õigus, võime ja kohustus seaduste alusel iseseisvalt korraldada ja juhtida kohalikku elu, lähtudes valla- või linnaelanike õigustatud vajadustest ja huvidest ning arvestades valla või linna arengu iseärasusi. (Haljaste jt 2007: 13)

Kohaliku elu paremaks korraldamiseks ja juhtimiseks on kohalikele omavalitsustele üle antud kohustuslikud ülesanded, mida Eesti riik on sätestanud seaduste abil (Haljaste jt 2007: 15). Kohustuste üleandmise põhjust on selgelt välja toodud Euroopa kohaliku omavalitsuse harta artiklis neli: „Riigi kohustusi täidavad üldjuhul eelistavalt kodanikule kõige lähemal seisvad võimuorganid. Kohustuste määramisel mõnele teisele võimuorganile peaks kaaluma ülesande ulatust ja iseloomu ning efektiivsuse ja majanduslikkuse nõudeid“ (Euroopa... 1994). Lähtuvalt kohaliku omavalitsuse korralduse (KOKS §6 lõigetes 1 ja 2) seadusest on kohaliku omavalitsusüksuse ülesanneteks korraldada sotsiaalteenuseid, jäätmehooldust, ruumilist planeerimist, haridusasutusi ja tervishoiuasutusi.

Eesti koordineerimissüsteemis on valitsev tsentraliseeritud kord, kus kohaliku omavalitsusüksusele on seadusega antud ülesanded ja nende täitmist kontrollib maakondlikul tasandil maavalitsus. Kohalikele omavalitsustele on jäetud riigi pool vähene õigus iseseisvalt korraldada kohalikku elu. Kuid vaatamata sellele on viimaste aastate uuringud näidanud, et Eesti omavalitsused on jõudnud avalike ülesannete täitmisel esmavajaduste rahuldamise kõrval ka teise teenusepõlvkonna küsimusteni nagu inimkapital, areng, infrastruktuur, samuti elukvaliteedi või konkurentsivõimelisuse parandamine ühiskondlikus elus ja tööturul (Leif 2008).

Toonud ära haldusüksuste ülesanded, mille põhjal selgus, et Eestis on valitsev tsentraliseeritud koordineerimissüsteem. Tsentraliseeritud valitsemisvorm eeldab Valitsuse poolt antud ülesannete ja ruumilise planeerimise kooskõla kohaliku omavalitsuse tasandil, mida autor esitleb põhjalikumalt järgmises alapeatükis.

1.4 Maakonna ja kohaliku omavalitsuse areng ja kooskõla

Planeerimine on arengu kavandamise vahend, siis sellest lähtuvalt on riigi arengus tähtsal kohal planeerimisseadus. Planeerimisseaduse (PlanS §1 lõige 1) eesmärgiks on luua ruumiline planeerimine. Ruumilise planeerimise eesmärk on otstarbeka ruumikasutuse saavutamine, mis eelkõige peab looma sobiva elukeskkonna inimesele ning samas säilitama võimalikult tervikliku ja jätkusuutliku looduskeskkonna (Üleriigiline... 2017).

Allikas: Planeerimine... 2017.

Joonis 1. Eesti ruumiline planeering.

Eestis on hierarhiline planeerimissüsteem, mis jaguneb neljaks põhiliigiks: üleriigiline planeering, maakonnaplaneering, üldplaneering, detailplaneering. Üleriigiline planeering on alus maakonna-, üld- ja detailplaneeringule (vt joonis 1). Hierarhilise planeerimissüsteemist lähtudes tagatakse planeeringute kooskõla ja ruumilise arengu kooskõla. (Planeerimine... 2017)

Üleriigilise planeeringu peamiseks eesmärgiks on ruumilise arengu suunamine kõige üldisemates küsimustes (Üleriigiline... 2017). Maakonnaplaneeringus määratakse ruumilise arengu põhimõtteid ja suunitlusi ning on üldplaneeringu koostamise ehk teisisõnu arengukava alus (PlanS §55 lõiked 1 ja 2).

Üldplaneering on kohaliku omavalitsuse tasandi planeering, millega pannakse paika ühe valla või linna ruumilise arengu põhimõtted. Samuti ka määratakse omavalitsuse osade kasutamist ja ehitustingimused: teede, tänavate asukohad. Üldplaneeringu aluseks on kehtiv maakonnaplaneering (vt joonis 1), mis omakorda on aluseks detailplaneeringutele ning ehitusprojektide projekteerimistingimuste väljastamisele. (Üld- ja... 2017)

Arengukava on üks osa Eesti hierarhilise planeerimise osast. Arengukava koostamisel nii riiklikul kui kohalikul tasandil peab jälgima samu aspekte, mida on eelnevalt kirjeldatud planeerimise kohta. Arengukava koostamine riiklikul tasandil ehk maakonna tasandil peab lähtuma riiklikest huvidest ning võimalusel ka kohalikest huvidest. Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamisel peab aga arvestama nii riiklikke huve kui ka kohalikke huve. (PlanS §10 lõiked 2 ja 3) Vaatamata sellele, et hierarhiline planeerimine on seadusega paika pandud, on võimalik ka kohalikult tasandilt teha ettepanekuid maakasutus- ja ehitustingimustega seotud küsimustes riikliku arengukava koostamisel (vt joonis 1).

Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise nõue on sätestatud KOKS §37, kus on välja toodud arengukava mõiste ja selle seosed teiste arengudokumentidega – arengu kavandamisel ja arengukava elluviimisel nõutavad toimingud. Noorkõiv (2002) tõlgendab arengukava kui kohalikku elu suunavat töövahendit. Kohaliku omavalitsuse arengukava on omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmäärke määrav ja nende elluviimist kavandav dokument. Arengukavas arvestatakse majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi. Arengukava koostatakse kogu valla või linna territooriumi kohta. Arengukava on aluseks valla- või linnaeelarve koostamisele, investeeringute kavandamisele ja nende jaoks rahaliste ja muude vahendite taotlemisele, laenude võtmisele, kapitalirendi kasutamise ja võlakirjade emitteerimisele. (Haljaste jt 2007: 43) Üldkokkuvõttes on arengukava kohaliku omavalitsuse töövahend ja alus kõigi kohaliku omavalitsust

puudutavate otsuste vastuvõtmisel (Noorkõiv 2002: 17).

Maakonna ja kohalike omavalitsuste arengukavad koostatakse valdkonnapõhiselt. Valdonna arengukavad kajastavad ühe või mitme valdkonna eesmärgi ja nende saavutamiseks vajalikke meetmeid (Strateegiliste... 2014).

Arengukava koostamisel lähtutakse strateegilisest planeerimisest. Strateegia koostamisel lähtutakse hetke olukorra ja eelmise perioodi arengukava elluviimise aruande analüüsist, mis toob välja piirkonna nõrgad ja tugevamad kohad. Ressursid jaotatakse prioriteetsetesse valdkondadesse. Arengukava koostamisel kaasatakse võimalikult palju sidusrühmi. Kaasatavad sidusrühmad võiksid olla arengukava koostamisel: inimesed ja nende ühendused; regionaalsed ja riiklikud ametivõimud; huviklubid ja spordiklubid; välispartnerid; vabatahtlikud organisatsioonid; kohalik ja regionaalne meedia; finantsasutused ja kohalikud ametivõimud; eraettevõtjad ja turismiinfobürood. (Noorkõiv 2002: 17-28)

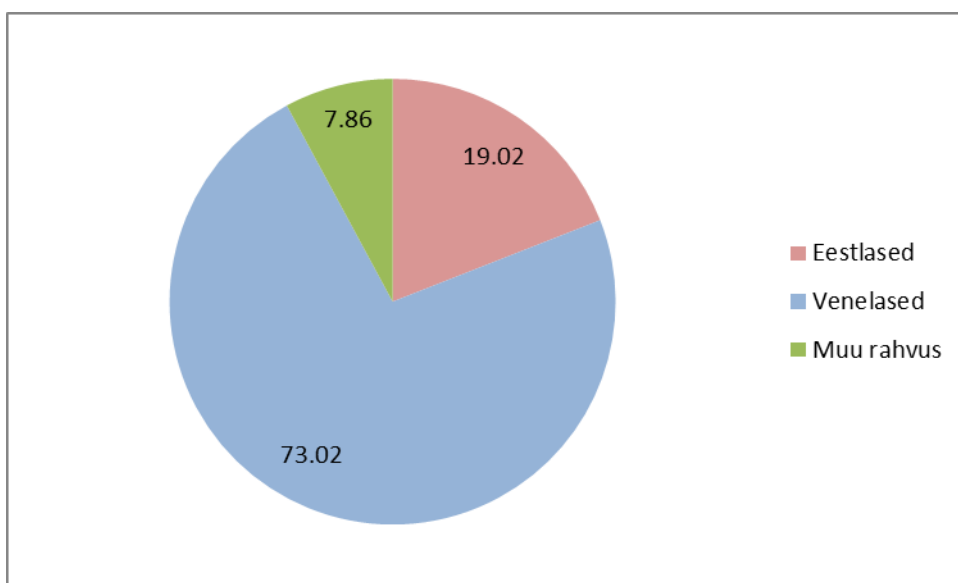
Arengukavas sisalduv strateegia on tavapäraselt laiaulatuslik ja piisavalt üldine, et täita pikaajalisi eesmärgi. Eeltoodud põhjustel tuuakse välja ka alaeesmärgid, ülesanded ja meetmed. Strateegiliste eesmärkide saavutamiseks seostatakse eesmärgid tegevustega. Tegevused on arengukava elluviimise vahend. Arengukavades on tegevusi määratletud ka kui projekte, mis toetab iga valdkonna arengusuunitlusi. Tegevustest koostatakse tegevuskava, mida seostatakse omavalitsuse eelarvega ja kaasfinanseerimisvõimalustega. (Noorkõiv 2002: 17)

Esitatud haldusterritoriaalse valdkonna teoreetilist ülevaadet kasutades viib autor läbi uuringu rakenduslikus osas (peatükkis 2.4) ning kirjeldab tehtud järeldusi seoses kohalike omavalitsuste arengukava kooskõlast ja kooskõlastamatusest maakonna arengukavaga.

2. IDA-VIRU MAAKONNA, VAIVARA VALLA JA NARVA-JÕESUU LINNA ARENGUKAVALDE KOOSKÕLA UURING

2.1 Ida-Viru maakonna ja selle iseloomustus

Ida-Viru maakond on üks 15 maakonnast Eestis, mis paikneb Kirde-Eesti osas (vt lisa 1). Maakonna administratiivseks keskuseks on Jõhvi. Maakonnas on viis omavalitsusliku linna, kaks vallasisest linna, üks alev, 14 alevikku ja 208 küla (Piirkondlik... 2017). 10.06.2016 aasta seisuga on Ida-Viru maakonnas 146 506 elanikku ning seeläbi rahvaarvult kolmas maakond Eestis (Statistikaamet 2016).

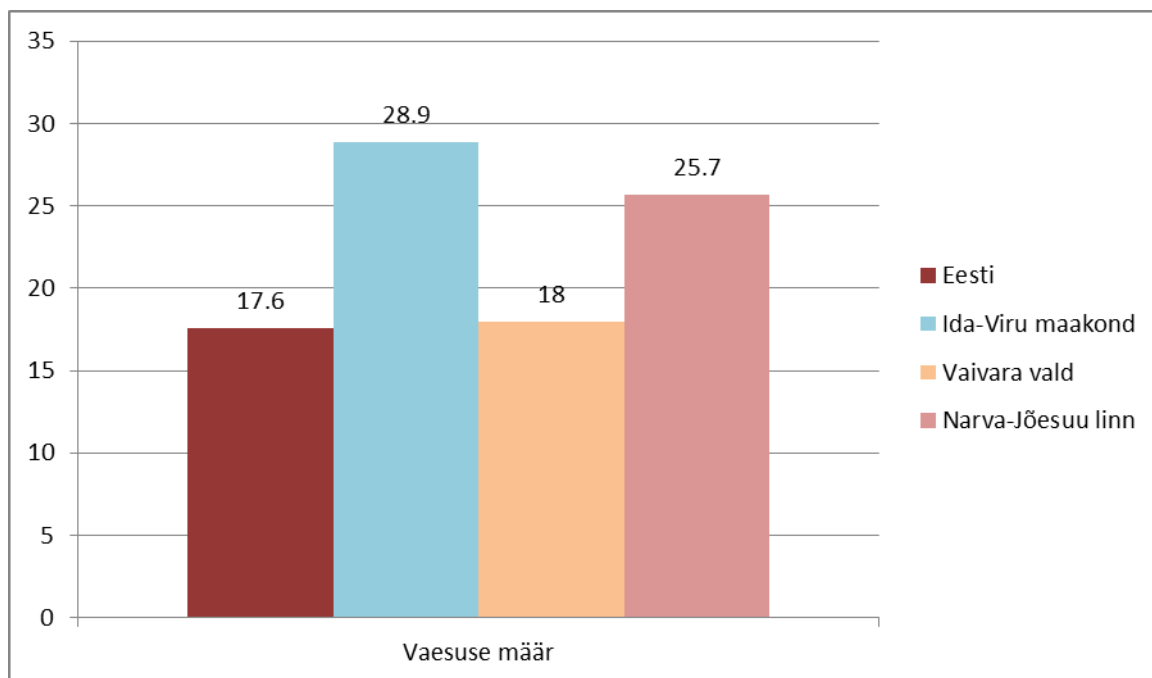
Andmed: Statistikaamet. Autori koostatud.

Joonis 2. Ida-Viru maakonna rahvastiku jaotus rahvuse järgi, protsentsides.

Autor jaotab Ida-Viru maakonna rahvastiku kolme gruppi: eestlased, venelased ja muu rahvus (vt joonis 2). Eestis on eestlaste osakaal 69,5%, selle tõttu on Ida-Viru maakonna sidumine Eesti teiste piirkondadega keerulisem, keelebarjääri tõttu (Statistikaamet... 2016). Tervikliku riigi tagamiseks on vajalik rahvastiku lõimumine, mis on pikaajaline protsess. Rahvastiku lõimumist peaksid planeerima ja eesmärgiks seadma nii regiooni kui ka kohaliku omavalitsuse tasandid, selle tulemuslikuks toimimiseks.

Ida-Viru maakonnas on 2016 aasta alguse seisuga regionaalne majanduse areng (SKP kasv) olnud üks kiiremaid võrreldes teiste Eesti regioonidega. Investeeringuid on tehtud põlevkivitööstusesse ja ka teistesse tööstustusharudesse. Hüppelise kasvu on teinud ka

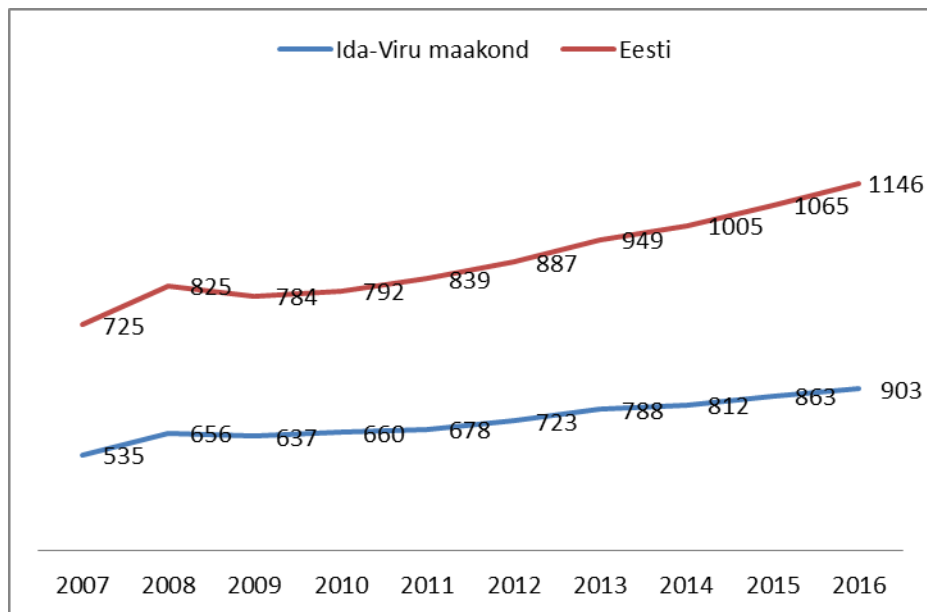
logistika-, transpordisektor ja jaekaubandus. Turism ja teenindussektor on veel arenemisperioodis. (Ida-Virumaa...2015:3)

Andmed: Statistikaamet. Autori koostatud.

Joonis 3. Eesti riigi, Ida-Viru maakonna, Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna vaesuse määr, protsentides.

Ida-Viru maakonna suhteline vaesuse määr on statistikaameti andmetel 28,9%, mis on võrreldes Eesti terviku määraga oluliselt kõrgem (Statistikaamet 2016). Jooniselt 3 on näha vaesuse määra Eesti riigi ja Ida-Virumaa maakonna tasanditel. Vaesuse määr näitab töötute ja madala sissetulekuga elanike osa valitud piirkondades. Väiksema vaesuse määra näit toob esile elanike võimekust maksta tulumaksu.

Andmed: Piirkondlik portaal. Autori koostatud.

Joonis 4. Ida-Viru maakonna ja Eesti keskmine brutotulu, eurodes.

Joonisel 4 on esitatud Ida-Viru maakonna ja Eesti riigi andmed keskmise brutotulu kohta, kus 2007-2016 aastate lõikes on näha elanike brutotulu dünaamilist kasvu (Piirkondlik... 2017). Maakonna ja riigi keskmise brutotulu vahe on aastate lõikes jäänud samaks, mis on umbes 200 eurot. Statistikaameti andmetele tuginedes on Ida-Viru maakonnas vajadus suurte muutuste järgi, mis toob endaga kaasa elanike sissetuleku kasvu ja uute töökohtade loomise võimalusi.

Ida-Viru maakonna dünaamiliseks arenguks on vajalik teha pidevaid muudatusi nii majanduse kui ka sotsiaalvaldkonnas, arvestades looduskeskkonna säilitamist ning ka selle taastamist.

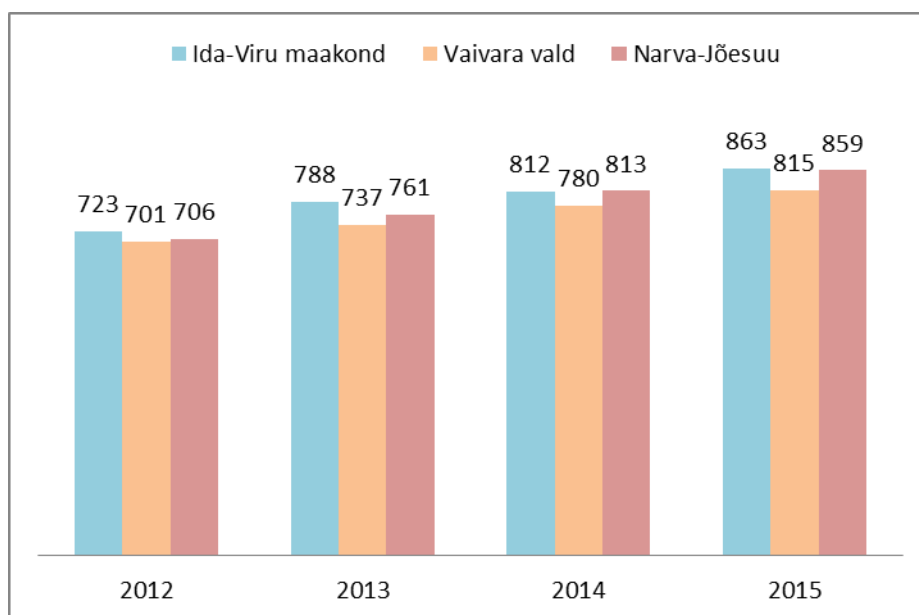
Ida-Virumaa pikaajalise arengu tagamiseks on koostatud maakonna tasandil vajalik dokument – arengukava. Arengukavade koostamise ajalugu on peale taasiseseisvumist saanud alguse aastast 1998 (Varasemad... 2016). Töös analüüsib autor kehtivat Ida-Viru maakonna arengukava 2014-2020 aastateks, mis oli viimati uuendatud 6. märtsil 2015. aastal. Arengukava uuendatakse vastavalt siseministeeriumi juhendile, millest lähtuvalt maakonna arengukavad vajavad aktualiseerimist ning nendes tuleb eraldi tähelepanu pöörata aktiveerimise, tööhõive elavdamise ja piirkondliku spetsiaalseerumise probleematikale (Maakonna... 2016).

Ida-Virumaa tegevuskava on eraldiseisev riiklik arengudokument, mida koostatakse siseministeeriumi tasandil. Tegevuskava eesmärk on tagada Ida-Virumaale head mainet, kaasaegset kõrgtootliku majanduse ja mitmekülgse elukeskkonnaga piirkonda, sidustades ülejäänud Eestiga. (Arengukavad... 2016)

Arengukava ja tegevuskava on tulevikule suunatud dokumendid, kus on välja toodud valdkonniti eesmärgid ja tegevused, mida autor kasutab oma töös juhtumiuuringu teostamiseks.

2.2 Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna ning nende arengukavade iseloomustus

Vaivara vald on Ida-Virumaa kõige idapoolsem vald pindalaga 392,12 km². 01.02.2017 seisuga on vallas 1863 registreeritud elanikku, mis moodustab 1,3% Ida-Virumaa elanikkonnast. (Üldinfo 2017) Võrreldes 2012 aasta rahvaarvu näitajaga on valla elanikkond suurenenud 01.02.2017 aasta seisuga 20% (Statistikaamet 2016).

Andmed: Piirkondlik portaal. Autori koostatud.

Joonis 5. Ida-Viru maakonna, Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna elanike keskmine brutotulu, eurodes.

Vaivara valla suhteline vaesuse määr on 18%, mis on praktiliselt võrdne Eesti vaesuse määraga ning oluliselt madalam kui Ida-Viru maakonna näitaja (joonis 3) (Statistikaamet 2016). Vaesuse määr annab hea ülevaate elanike võimekusest maksta tulumaksu, kuna see on üks osa kohalike omavalitsuste tuludest.

Vaesuse määra näitajast ei saa luua terviklikku pilti elanike võimekusest. Siinkohal peab autor tähtsaks välja tuua maakonna ja valla elanike keskmise brutotulu sissetulekud ajavahemikus 2012-2016 (joonis 5) (Piirkondlik... 2017). Maakonna keskmine brutotulu on aastate lõikes mõnevõrra suurem olnud kui vallal.

Valla territooriumil paiknevad põlevkivikaevandused ja -tööstused. Suurema osa tuludest saab vald keskkonnamaksust tänu kaevandustele.

Turistidele pakub huvi valla territooriumil asuvad sõdadega seotud ajaloomälestised ja Sinimäel asuv muuseum. Sinimäe vaatlustorn on see koht, kus saab teha piltliku ülevaate ümbritsevast piirkonnast ja selle loodusest.

Järgnevalt iseloomustab autor kehtivat Vaivara valla arengukava aastateks 2015-2020. Arengukava on uuendatud, viimane määruse redaktsioon jõustus 04.12.2016, tegevuskava osas, mis vajas kaasajastamist ja aktualiseerimist. Arengukava koostamisel kasutati eelmise perioodi arengukava analüüsi. Arengukava fokusseerub valdkonnapõhistele eesmärkidele, mida jaotati viieks valdkonnaks: ettevõtlus ja turism, sotsiaalne infrastruktuur, tehniline infrastruktuur, looduskeskkond ja valitsemine. Eesmärkide analüüsi tulemusena on koostatud tegevuskava. (Vaivara valla arengukava... 2014: 2-4) Vaivara valla kehtivate arengudokumentide analüüsimisel on autor kasutanud tegevusi, mis on välja toodud valla investeeringute kavas 2016+ (Vaivara valla arengukava...2014: 63-66).

Narva-Jõesuu linnas on statistikaameti andmetel 01.01.2016 aasta seisuga 2 619 elaniku, mis moodustab 1,8% maakonna elanikkonnast. Viie aasta jooksul on elanikkond vähenenud 4,7% võrra. (Statistikaamet 2016) Linna vaesuse määra näitaja on 25,7 %, mis on oluliselt kõrgem Eesti keskmisest, kuid mõne protsendi võrra madalam kui Ida-Viru maakonna näitaja (joonis 3) (Statistikaamet 2016). Kõrge vaesuse määra näitaja tõendab töötuse olemasolu ja töökohtade puudusest antud piirkonnas.

Nagu varasemalt märgitud, siis vaid vaesuse määr üksikult võetud ei loo terviklikku pilti elanike võimekusest ja seetõttu vaatame siinkohal brutotulu sissetulekuid ajavahemikus 2012-2016 (joonis 5) (Piirkondlik... 2017). Linna keskmine brutotulu on aastate lõikes praktiliselt võrdeline Ida-Viru maakonna näitajaga ja kõrgem kui Vaivara valla.

Narva-Jõesuu linn on kogunud populaarsust Ida-Virumaal tänu seal paiknevatele sanatooriumitele (näiteks Meresuu&Spa Hotell, Nooruse Spa, Narva-Jõesuu Spa & Sanatoorium), kuhu meelsasti tulevad puhkama välismaalased ning on üheks turismikeskuseks Ida-Virumaal ja seda eriti suvel. Samuti teda nimetatakse ka kuurortlinnast, kuna üheks loodusvaraks on mereäärne liivaala, mida kasutatakse supluskohana. Mereäärne ja jõeäärne ala annavad hea võimaluse kaluritele eneseteostuseks. Kalandus on muutunud üheks turismiobjektiks Narva-Jõesuu linnas.

Narva-Jõesuu linna arengukava 2011-2025 2016. aasta redaktsioon võeti vastu 28.09.2016, mis erineb 2011-2015 aasta perioodiks koostatud arengukavast. Muudatused oli seotud tegevuskava ajakohastamisega ning täpsustatud sai ka arengukava teksti. Eelmise arengukava perioodi 2004-2014 täitmise kohta eraldi tegevuste täitmise aruannet pole. Teostamata tegevused on üle kantud jooksva arengukava sisse. Narva-Jõesuu linna planeeritavatest tegevustest ei ole koostatud ühist kava. Linna tegevused on kavandatud iga valdkonna alla eraldi.

Ida-Viru maakonna, Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna arengukavade eesmäärke ja tegevusi analüüsitakse alapeatükis 2.4.

2.3 Arengukavade analüüsi meetodid

Spetsiifilise piirkonna uurimist nimetakse juhtumiuuringuks (Virkus 2010). Juhtumiuuring on läbiviidud kvalitatiivse uurimismeetodit kasutades. Juhtum koosneb kolme vaadeldava haldusüksuse arengukavade tekstidest, millest üks on riiki esindav haldusüksus, maakond ja kaks kohalikku omavalitsust, mis konkreetsemalt on Vaivara vald ja Narva-Jõesuu linna juhtumiosas.

Analüüsitavad arengukavad on Ida-Viru maakonna arengukava 2014-2020, Vaivara valla arengukava aastateks 2015-2020 ja Narva-Jõesuu arengukava 2011-2025. Ida-

Virumaa tegevuskava 2015-2020 on eraldiseisev dokument, mida autor käsitleb Ida-Viru maakonna arengukavaga koos. Arengukavad on dokumendid, mis on sisukandvad tekstid ja nende analüüsimiseks kasutab autor võrdlevat kontentanalüüsi.

Kontentanalüüsi abil saab suurtest andmeallikatest välja tuua erinevate samasisuliste eesmärkide ja tegevuste esinemist ja nende seoseid, mille tulemusi on võimalik võrrelda ja vastavasisuliselt järeldusi teha rakendusliku osa ülesande täitmiseks. Kontentanalüüsi tulemuste põhjal tehakse järeldusi tekstiväliste nähtuste kohta (Kalmus 2015). Kontendi ehk sisuvõrdlus annab võimalust vaadata kooskõla või selle puuduse arengukavade eesmärkides ja tegevustes. Kontentanalüüsi abil saab muuta andmed omavahel võrreldavateks. Võrdluse tulemusi esitatakse lõputöös graafiliste jooniste abil.

Rakendusuuringu ülesandeks on analüüsida maakonna, Vaivara valla ja Narva-Jõesuu arengukavad ning selgitada välja nende kooskõla. Analüüsi tulemuste põhjal tehtud järelduste alusel anda soovitusi arengukavade täiustamiseks. Arengukavad analüüsitakse kahes etapis. Esimeses etapis analüüsitakse andmeallikates olevaid eesmärke kontentanalüüsi abil.

Eesmärgi olemasolu on arenguplaneerimise üheks väljendiks, mis peab vastama küsimusele, mida me tahame saavutada teatud aja jooksul eristades põhieesmärke alaeesmärkidest. (Noorkõiv 2002: 38)

Teises etapis teostati tegevuskavade võrdlust, mis annab ülevaate kohalike omavalitsuste tegevuste kooskõlast maakonna tasandil. Arengukavas sisalduvad tegevused peavad moodustama osa üldisest strateegiast ning olema seotud ja koordineeritud osana tervikust (Noorkõiv 2002: 38).

Järnevalt on esitatud arengukavades sisalduvate eesmärkide analüüsi. Lähtudes arenguplaneerimise seisukohast võrdles autor valdkondlike eesmärke, et tuvastada nende sisuline kooskõla.

2.4 Arengukavade analüüs

2.4.1 Arengukavade eesmärkide kooskõla

Järgnevalt arengukavade eesmärkide kooskõla analüüsis kasutab autor alapeatükis 2.3 nimetatud arengukavade tekste, millele edasises tekstis enam ei viidata. Maakonna ja kohalike omavalitsuste arengukavades esineb sisult samade eesmärkide erinevaid sõnastusi, eesmärkide sõnastustel on erinev konkreetsuse tase. Tekstidest selgub, et on kasutatud erinevaid lähenemisviise: üldistustaset, paradigmad, tegevussuunad.

Eesmärkide võrdlemiseks autor jagas nad neljaks liigiks vastavalt maakonna arengukava jaotusele: looduskeskkonna säilimine, inimene, majanduse kasv ja areng, valitsemise ja halduse areng. Eesmärkide analüüs on teostatud kontendi ehk sisu võrreldes. Eesmärkide sisuanalüüs toob välja kokkulangevused ja erinevused analüüsitavates arengukavades.

Maakonna arengukava esimene alajaotus: looduskeskkonna säilimine. Kontentanalüüsi (vt lisa 2) tulemusena selgus, et maakonna arengukavas on prioriteediks looduskeskkonna säilitamine, kus konkreetselt käsitletakse Ida-Viru maakonna piirkonnaga seotud probleematikat „...loodusressursse kasutatakse tõhusalt ning jätkusuutlikult rakendades leevendamismeetmeid majandustegevusest mõjutatud loodus- ja elukeskkonnale“. Vaivara vald kajastab aga oma arengukavas keskkonna säilitamisega seotud eesmärgi üldisemas sõnastuses ja esitab selle eesmärgi neljandana. Näiteks maakonna arengu eesmärk „...ettevõtted ja innovatsioonipartnerid on edukad tootmisjäätmete kasutamise arendamisel toodeteni ning nende toodete realiseerimisel“ ei ole kooskõlastatud Vaivara valla arengukavas üldse. Seda saab autor põhjendada sellega, et Vaivara valla territooriumil paiknevad tööstused ei kuulu valla omandisse.

Narva-Jõesuu linna eesmärgid vastavad oma sisu poolest maakonna eesmärkidele ning on võrreldes Vaivara valla ja maakonna arengukavaga konkreetsema sõnastusega. Maakonna arengukavas on looduskeskkonna valdkonnas neli eesmärki, millest ainult kolme saab sisuliselt võrrelda Vaivara valla sama valdkonna eesmärkidega. Narva-Jõesuu linna arengu eesmärgid on kooskõlas kõigi maakonna looduskeskkonna valdkonna eesmärkidega.

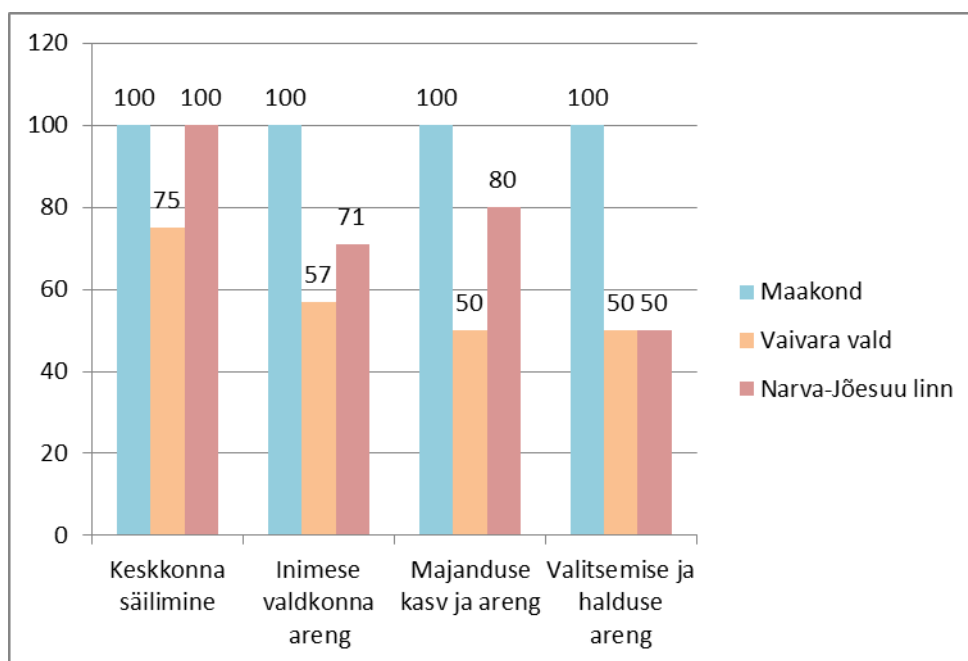
Maakonna arengukava teine alajaotus: inimene. Alajaotuses nimetusega „Inimene“ on maakonna arengukavas välja toodud seitse eesmärki (vt lisa 3). Kokkuvõtlikult on see sisuliselt suunatud elanikkonna tervislikule ja sotsiaalsele täisväärtuslikule elule ehk spordi, hariduse, tervise ja kodanikualgatusetele. Samuti käsitletakse alajaotuses „Inimene“ ka elanikkonna vähenemist ning eesti- ja venekeelse elanikkonna lõimumist. Analüüsi käigus selgus, et Vaivara valla arengukava eesmärkides ei ole sisulisi seoseid selliste maakonna eesmärkidega nagu elanikkonna vähenemine, elanikkonna tervisenäitajate tõstmine ja kodanikualgatus. Seitsmest maakonna arengukava eesmärgist puudub Vaivara valla arengukavas kooskõla kolmega. Näiteks autor toob välja kooskõlastamata valla arengukavas maakonna eesmärki „...rahva tervisenäitajad on paranenud...“. Seitsmest maakonna arengukava eesmärgist puudub Narva-Jõesuu linna arengukavas kooskõla kahega. Näiteks toob autor välja kooskõlastamata linna arengukavas maakonna eesmärki „...sidusus eesti- ja venekeelsete kogukondade vahel...“.

Maakonna arengukava kolmas alajaotus: majanduse kasv ja areng. Majanduskasvu ja -arengu suunitlusi tuuakse maakonna arengukavas välja üheksas eesmärgis (vt lisa 4). Enamus eesmärke on võimalik seostada iga omavalitsuse haldusalaga, kuid on ka konkreetse sisuga eesmärke. Näiteks „...TTÜ Virumaa Kolledži Põlevkivi Kompetentsikeskuse eestvedamisel rakendatud erasektori teadus- ja arendustegevuse mahtude suurendamiseks...“, kus TTÜ Virumaa Kolledž asub Kohla-Järve linna haldusalas. Neid ei saa analüüsida autori poolt valitud kohalike omavalitsuste eesmärkidega. Seepärast autor analüüsib Vaivara valla arengukava eesmärkidega kuut maakonna ning Narva-Jõesuu arengukava eesmärkidega viit maakonna eesmärki. Võrdlemiseks sobivad maakonna eesmärgid kuuluvad ettevõtte, tööstusalade, loomemajanduse ja logistika arengu, ettevõtte tekke ja turismiettevõtluse stimuleerimise valdkonda.

Kuuest maakonna arengukava eesmärgist puudub Vaivara valla arengukavas kooskõla kolmega; loomemajanduse, tööstusalade baaside ja logistikakoridoridega seoses. Narva-Jõesuu linna eesmärkides puudub kooskõla maakonna ühe eesmärgiga, „sisend loomemajandusse“.

Maakonna arengukava neljas alajaotus: valitsemise ja halduse areng. Alajaotus „Valitsemise ja halduse areng“ on maakonna tasandil toodud neljandaks aspektiks.

Eesmärgid on selles valdkonnas kolm, kuid analüüsida saab kohalike omavalitsusüksuste arengukavadega neist ainult kahte (vt lisa 5). Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna eesmärgid on kooskõlas ühe maakonna eesmärgiga nagu „...avaliku sektori asutused... teevad tihedat koostööd omavahel ning ettevõtete ja vabaiihendustega“. Kooskõlastamata on jäänud mõlemas kohaliku omavalitsusüksuses eesmärk „...avatud rahvusvahelisele koostööle...“.

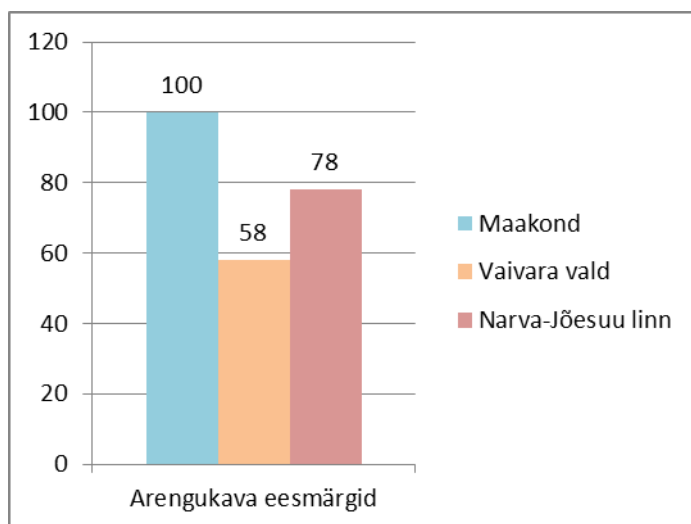

Andmed: Ida-Viru maakonna, Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna arengukavad. Autori koostatud.

Joonis 6. Valdkonnapõhiselt maakonna eesmärkide kooskõla kohalike omavalitsuste eesmärkidega, protsentides.

Eesmärgid saab arvuliselt võrrelda vaid tinglikult, sest nad ei ole kvantitatiivselt võrreldavad. Osa eesmärgid on olulisemad ja hõlmavad enam tegevusi ning vajavad rohkem ressursse, teised vähem. Arengukavade eesmärkide kooskõla illustreerimiseks on autor kujutanud joonisel 6. Joonisel 6 võib piltlikult näha, kui suur osa kohalike omavalitsuse eesmärkidest arvestab maakonna arengukava sisendiga. Maakonna arengukava on kohalikule omavalitsustele oluliseks ressursiks.

Valitsemise ja halduse arengu üheks eesmärgiks maakonna arengukavas on „*efektiivselt hallatud, sihipäraselt ja kooskõlastatult arenev maakond*“, mis on saavutatav haldusüksuste tegevuse kooskõla kaudu. Maakonna arengukava on kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise sisend. Sellest lähtuvalt on kohalike omavalitsustele sisendiks ka maakonna arengukava eesmärgid.

Andmed: Ida-Viru maakonna, Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna arengukavad. Autori koostatud.

Joonis 7. Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna arengueesmärkide kooskõla maakonna arengueesmärkidega - arengukavade põhjal, protsentides.

Illustratiivselt on autor kujutanud maakonna ja kohalike omavalitsuste ehk Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna eesmärkide kooskõla joonisel 7.

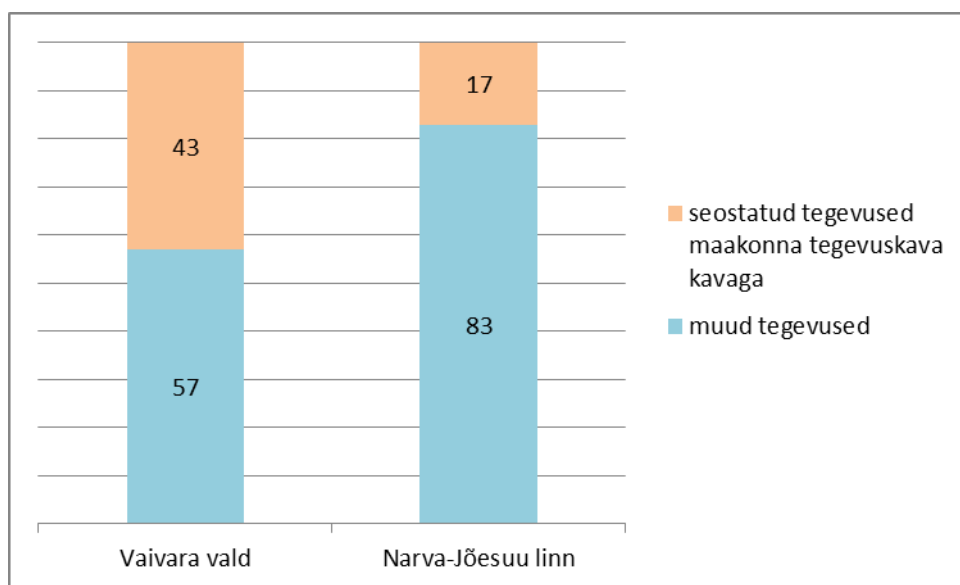
Maakonna ja kohalike omavalitsuste arengukavade eesmärkide kooskõla tõenäoliselt peegeldab tegevuste kooskõla, mida autor võrdleb järgmises alapeatükis.

2.4.2 Arengukavade tegevuste koostõla

Järgnevalt arengukavade tegevuste koostõla analüüsis kasutatakse alapeatükis 2.3 nimetatud arengukavade tekste, millele edasises tekstis enam ei viidata. Maakonna arengukava ja kohalike omavalitsuste ehk Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna arengukavade kontentanalüüsi jaoks kasutas autor andmeallikana Ida-Virumaa tegevuskava, mida on iseloomustatud 2.1 alapeatükis, Vaivara valla tegevuskava ja Narva-Jõesuu linna tegevuste loetelu. Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna tegevuskavad on osa sama piirkonna arengukavast, mida on iseloomustatud alapeatükis 2.2.

Maakonna tegevuskavas on suunatud kahe kohaliku omavalitsuse arendamisele 94-st tegevusest 31. Ülejäänud tegevusi ei saa autori arvates võrrelda kohalike omavalitsuste tegevustega või on 2015. aasta tähtajaga. Kohalike omavalitsuste võrreldavad tegevuskavad on alates 2016. aastast.

Järgnevalt esitab töö autor võrdluse tulemused maakonna tegevuste koostõlast kohalike omavalitsuste ehk Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna tegevustega. Maakonna arengukavas planeeritud ja analüüsitava kohalike omavalitsuste 31-st tegevusest on suunatud Vaivara vallale 29 ja Narva-Jõesuu linnale 25 tegevust.

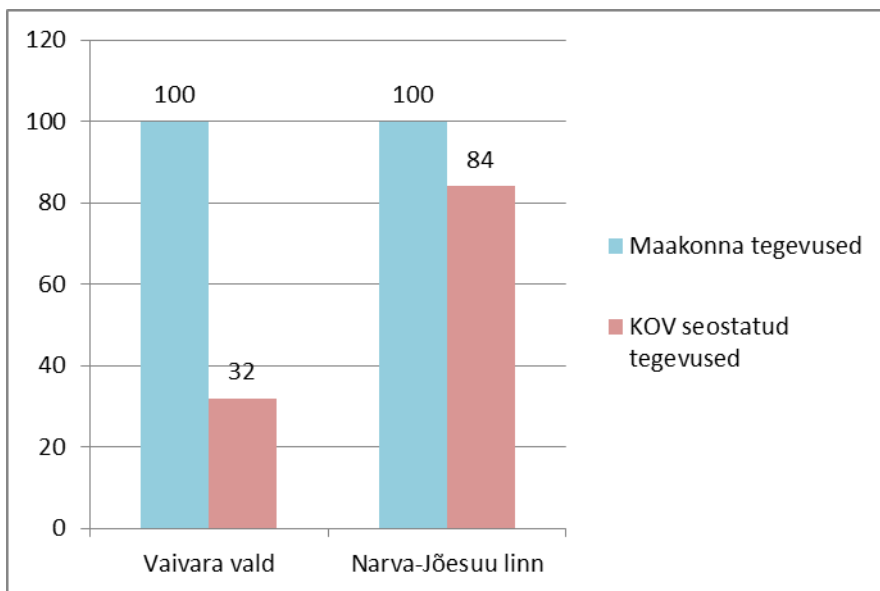
Andmed: Vaivara valla ja Narva-jõesuu linna arengukavad. Autori koostatud.

Joonis 8. Maakonna tegevuskava sisendi arvestamine kohalike omavalitsuste tegevuskavades, protsentides.

Maakonna tegevuskavaga arvestab Vaivara vald 19 tegevust 44-st (vt joonis 8). Maakonna tegevuskavas välja toodud tegevused on üldistavad, mis annab võimalust maakonna ühe laiapõhise tegevuse alla koondada valla arengukava mitmeid tegevusi. Näiteks on maakonna tegevuskavas tegevus „Kaaluda investeeringuid maakonna spordirajatistesse“ , millega seostub Vaivara valla kaks meedet „Pallimängu platsi rajamine Olginasse“ ja „Tervise- ja spordikeskuse ehitamine Olgina piirkonnas“.

Maakonna tegevuskavaga arvestab Narva-Jõesuu linn 28 tegevust 163-st (vt joonis 8). Ühe maakonna tegevuse alla võib olla koondatud mitu tegevust. Näiteks maakonna tegevuskavas „Toetatakse veeliiklust ja sadamate väljaehitamist“ tegevusega saab seostada Narva-Jõesuu linna kaks meedet „Sadama hoone ehitus ja kai renoveerimine“ ja „Jahisadama ehitamine“.

Joonisel 8 on autor illustratiivselt kujutanud tulpades kohalike omavalitsuste tegevuskava kõiki tegevusi. Joonisel on välja toodud nii maakonna tegevustega seostatud tegevused kui ka maakonna tegevuskavaga mitte seotud tegevused, viimased on kajastatud „muud tegevused“ all.

Andmed: Ida-Viru maakonna, Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna arengukavad. Autori koostatud.

Joonis 9. Maakonna tegevuste seostamine Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna tegevuskavaga, protsentides.

Maakonna arengukavas on 29 tegevust suunatud Vaivara valla arengule. Vaivara vald arvestab ainult üheksaga (vt joonis 9). Näiteks toob autor valla poolt seostamata maakonna tegevuse „*Üldhariduskoolides toetatakse programme „Ettevõtlik Kool“ ja ENTRUM*“.

Maakonna arengukavas on 25 tegevust suunatud Narva-Jõesuu linna arengule. Narva-Jõesuu linn arvestab 21-ga (vt joonis 9). Näiteks toob autor linna poolt seostamata maakonna tegevuse „*Toetatakse Ida-Virumaa kodanikuühendusi ja kodanikuühiskonna alaste ürituste korraldamist*“.

Joonisel 9 on illustratiivselt autor kujutanud maakonna tegevuste arvestamist kohalike omavalitsuste arengukavades. Jooniselt on näha, et Narva-Jõesuu linn arvestab maakonna strateegiat rohkem oma arengukavas kui Vaivara vald.

2.5 Arengukavade analüüsi tulemused

Analüüsitud arengukavade põhjal on võimalik vaadelda haldusüksuste arengukavades välja toodud valdkondade prioriteetsust. Autor hindab kohalike omavalitsuste valdkondade prioriteetsust maakonna arengukava prioriteetide järjekorras.

Maakonna arengukava esimene valdkond on keskkonna säilitamine. Sellega on rõhutatud valdkonna tähtsust ja esile toodud selle prioriteetsus. Vaivara valla arengukavas käsitletakse keskkonna valdkonda neljandana. Keskkonna säilimisega seoses on maakonna tegevuskavas planeeritud turbaalade korrastamine. Vaivara valla territooriumil paiknevad turbaalad, kuid nende seisundit ei ole arengukavas välja toodud. Siinkohal saab autor järeldada, et keskkonnasäästlikuse põhimõtte on jäetud rohkem maakonna kanda. Valla areng on rohkem suunatud ettevõtlusele ja turismile, mis näitab selle valdkonna rõhutamisele arengukavas tuues ta esimesele kohale. Linna arengukava on kooskõlas maakonna eesmärkidega keskkonna säilimise valdkonnas. Keskkonna säilitamist on linna arengukavas vaadeldud mitmest valdkonnast: keskkonnakaitse, haljas- ja puhkealad, jäätmekäitlus, veevarustus ja kanalisatsioon. Linna eeltoodud keskkonna säilimisega seotud valdkonnad on arengukavas esitatud järjestikuses kolmandatena. Linna arengukavas on tõstetud esikohale maakasutus ja planeerimisalane tegevus.

Jäätmehooldus on oluline keskkonna säilitamise komponent. Maakonna tasandil on erilist tähelepanu pööratud tootmisjäätmete ümbertöötlemine ja nende toodete realiseerimisele. Arengukava analüüsist lähtudes on Vaivara vallal maakonna tootmisjäätmega seotud eesmärgid kooskõlastamata oma arengukavas. Seda võib põhjendada sellega, et tööstused ei ole valla halduses ning sellest lähtuvalt vald ei pea seda kooskõlastama.

Maakonna arengukavas rõhutatakse, et Ida-Virumaa elanikkond väheneb. Vaivara valla arengukava eesmärgid ei kajasta elanikkonna arvukuse tõstmist, mida saab seostada viimase viie aasta jooksul toimunud elanike arvu kasvuga, mis on 20% (Statistikaamet 2016). Elanikkonna vähenemise probleemi aktuaalsus tulevikus ei lange, kuna põlevkivitööstus ei pruugi võimaldada töökohti viie aasta pärast samas mahus, arvestades loodusvarade vähenemist. Töökohtade puudumine toob endaga kaasa elanikkonna vähenemist, millele vald võiks pöörata tähelepanu arengukava koostamisel.

Vaivara valla tegevuskavas ei leidu sisulisi seoseid erivajaduste ja vähekindlustatud inimestele pakutavate teenuste osas, mis oleksid lähtunud maakonna tegevuskava sisendist. Kohaliku omavalitsuse arengu planeerimisel on mõistlik arvestada ka vähekindlustatud ja erivajadustega elanikega, mis täidaks valla alaeesmärki „Vaivara vallas on sotsiaalselt turvaline elukeskkond – elanikele on tagatud toimetulek, arstiabi ja sotsiaalteenuste kättesaadavus“, millele valla tegevuskava vastavad tegevused puuduvad.

Arstiabi õigeaegne kättesaamine tagab piirkonna tervisnäitajate arvu tõusu. Seda seab eesmärgiks maakondlik tasand. Vaivara valla arengukava sisust on võimalik välja lugeda, et soovitakse luua meditsiinipunkt Sinimäele, kuid vastava sisuline sõnastus eesmärkides puudub. Meditsiinipunkti rajamisel peab kaalutlema selle pakutavate teenuste kvaliteedile. Arvestada tuleb ka sellega, et Sillamäel, mis asub 6 km kaugusel, on olemas perearstikeskus, hambaravi ja apteegid, mille teenuseid juba kasutavad Vaivara valla elanikud. Sinimäe meditsiinipunkt peab olema konkurentsivõimeline Sillamäe linnas pakutavate asutustega. Vaivara valla elanikud kasutavad ka Narvas olevaid meditsiini asutusi.

Vaivara valla arengukava tegevustes ei ole planeeritud maakonna tegevust „Üldhariduskoolides toetatakse programme „Ettevõtlik Kool“ ja ENTRUM“. Töö autori arvates on selle tegevuse planeerimine ja rakendamine vallas võimalik Sinimäe Põhikoolis. Ainult dokumentide analüüsist lähtudes ei saa autor järeldada, et seda programmi koolis ei ole juba rakendatud. Narva-Jõesuu linna arengukavas on maakonna tegevust seostatud „Üleriigilistes ja rahvusvahelistes haridusprogrammides osalemine“ tegevusega.

Eesti- ja venekeelsete kogukondade sidusust peetakse maakonna arengukavas tähtsaks aspektiks. Kahe kogukonna sidusus vähendab riigi kulusid haldusele ja haridusele, kuna kahes keeles töötavate asutuste ülalpidamine on kallid. Vaivara valla arengukavas on kogukondade sidusust käsitletud elanikkonna lõimumisena. Narva-Jõesuu linn pole seda arenguaspekti oma arengukavas kajastanud. Autori arvates see võib olla tingitud sellest, et Narva-Jõesuu linn on kuurortlinn, kus valdav osa külastajatest on pärit Venemaalt ning vene keele oskus on turismipiirkonnas võimalik, et hinnatuim kui eesti keele oskus.

Maakonna tegevuskavas on eraldi välja toodud tegevus, mis on pühendatud eesti keelele. Eesti keele päeva korraldamine Vaivara vallas ja Narva-Jõesuu linnas on jäänud ilma tähelepanuta. Tegevuskavas ei kajastu sellelaadseid tegevusi, mis ei tähenda otseselt seda, et eesti keele päevi ei korraldata. Eesti keele päevi korraldatakse tavaliselt koolides. Arvestades sellega, et mõlemas kohaliku omavalitsuses on koolid olemas, siis soovitatav oleks seda tegevust lisada ka oma tegevuskavadesse. Eesti keele päevade korraldamine toob endaga kaasa kultuuridevahelist lõimumist, mille tähtsust on autor juba eelnevalt välja toonud.

Maakonna arengukavas on seatud eesmärgiks kogukondade kaasamine otsustusprotsessidesse ning arenguprojektide käivitamisse. Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna eesmärkides ei ole kogukonna kaasatust ja kodanikualgatuse toetamisega seotud eesmärgi, millest võib järeldada, et elanikkonna kaasatust ei hinnata ega toetata kohalikul tasandil, mille tagajärjel otsustusprotsessid toimuvad vähese kodanike osalusega.

Logistikakoridoride loomine on maakondlikul tasandil eraldi eesmärgina välja toodud, mida aga ei saa täheldada Vaivara valla eesmärkides. Vaivara valla arengukavas on

ülestähendatud rongiliikluse infrastruktuuri arendamist ja raudtee parandamist ning sellega seotud probleeme. Kuna aga raudtee infrastuktuuri arendamine ei ole otseselt valla korraldada, on autori hinnangul just sel põhjusel jäetud see arengu punkt eesmärkide sõnastusest välja. Narva-Jõesuu linna arengukavas on planeeritud veeliikluse loomist Narva ja Narva-Jõesuu linna vahel, mida autor hindas kui logistikakoridori loomist.

Tööstusalade baasid toovad piirkonda uusi investeeringuid. Vaivara valda on planeeritud Narva Tööstuspark. Oma arengukava eesmärkides vald seda eraldi välja ei too ning selle osatähtsust ei tõstetata eesmärkide tasandile. Narva Tööstuspargi ehitamine ei ole Vaivara valla projekt ning otseselt ei pea olema valla arengueesmärkides. Vaatamata eeltoodule on Narva Tööstuspargi rajamine vallale sotsiaalse infrastruktuuri arenguvaldkonna sisendiks. Narva Tööstuspargi rajamine ja valmimine toob endaga kaasa uusi töökohti ja toob valda uusi elanike. Maakonna eesmärki „Tööstuspargi rajamine“ Narva-Jõesuu linna arengukavas kooskõlastada ei saa, kuna planeeritav Tööstuspark ehitatakse Vaivara valla territooriumile.

Rahvusvaheline koostöö on tähtis uute kogemuste ja mõtete saamiseks, kuidas parandada piirkondlike arenemisvõimalusi – maakonna arengukavas. Analüüsivate omavalitsuste arengukavad selle tähtsust oma arengukavades välja ei too. Rahvusvaheline koostöö tooks ka ühinenud omavalitsusüksusesse kogemust haldusüksuse töö koordineerimisel. Samuti ei ole kohalike omavalitsuste arengukavades eesmärkide sõnastuses pööratud tähelepanu loomemajanduse arendamisele, millega ei kasutata ära maakonna arengukavast tulenevat sisendit.

Läbi viidud analüüs ei toonud välja põhjuseid, miks on maakonna tegevuskava tegevused seostamata kohalike omavalitsuste tegevuskavaga. Kohalike omavalitsuste arengukavade sisust lähtudes järeldeb autor, et maakonna tegevused on kohalikul tasandil juba ellu viidud ning sel põhjusel need ei kajastu. Eeltoodud põhjendus kehtib ainult üksikute tegevuste kohta ning ei põhjenda kõiki kooskõlastamata tegevusi. Põhjuste teadasaamiseks on vaja läbi viia uus uuring, mis väljub käesoleva töö raamest.

Arengukavade eesmärkide analüüsist selgus, et Vaivara vald on oma arengukava eesmärgi kooskõlastanud maakonna arengukava eesmärkidega 58% ulatuses. Narva-Jõesuu linn on oma arengukava eesmärgi kooskõlastanud aga 78% ulatuses. Analüüsi

tulemustele tuginedes on Narva-Jõesuu linna arengukava kooskõlas maakonna arengukavaga märksa suuremas osas kui Vaivara valla arengukava.

Eestis on tsentraliseeritud valitsemisvorm, mis viitab sellele, et riigi tasand annab olulise sisendi kohaliku tasandi arenguplaneerimisse. Vaivara vald seostab oma arengukavas ainult 32% maakonna tegevusi, millest võib järeldada, et ta tegutseb rohkem detsentraliseeritud koordineerimissüsteemi järgi. Narva-Jõesuu linna arengukavas seostatakse 84% maakondliku arengukavaga, mis omakorda on tsentraliseeritud koordineerimissüsteem. Uurimuse tulemus ühel juhul lükkab ümber ja teisel juhul kinnitab teoreetilist lähenemist, et Eestis on valitsev tsentraliseeritud koordineerimissüsteem.

Maakonna tegevuste seostamine kohaliku omavalitsuse tegevustega tegevuskavas viitab arengudokumentide kooskõlale. Kohalikud omavalitsused ei pruugi kõiki oma teostatavaid tegevusi arengukavas loetleda. Autori seisukohalt on esimeseks põhjuseks see, et arengukavasse planeeritakse pikaajalised tegevused, mida on ette teada, kuid tuleb ette juhusid, kus viiakse ellu nõ ootamatud tegevused, mida iga aastasel arengukava uuendamisel lisatakse tegevuskavasse. Teiseks põhjuseks peab autor seda, et kuivõrd kohalik omavalitsus kasutab arengukava kui oma töövahendit. Arvestades sellega, et Narva-Jõesuu linnas on planeeritud tegevusi rohkem kui Vaivara vallas, kasutab Narva-Jõesuu linn oma arengukava rohkem töövahendina kui Vaivara vald. Kolmandaks põhjuseks võib olla see, et tegevused on planeeritud valdkondlikesse arengukavadesse, mida antud töö raames ei ole uuritud.

Arengukavade uurimisülesandeks ei olnud autoril püstitatud eesmärki uurida iga haldusüksuse arengukava eesmärkide seost tegevustega. Eelolevast lähtudes ei ole seda lõputöös eraldi välja toodud. Eesmärkide ja tegevuste seoste teadasaamiseks on vaja läbi viia uus uuring, mis väljub käesoleva töö raamest.

Arengukavade analüüsi tulemustest selgub, et Narva-Jõesuu linna arengukava on rohkem kooskõlas maakonna arengukavaga, kui Vaivara vallal. Arengukavade kooskõla saavutamiseks toob autor välja 2.6 alapeatükis soovitusel arengukavade uuendamiseks ja koostamiseks.

2.6 Arengukavade uuendamise ja koostamise soovitused

Lähtudes võrlevast kontentanalüüsist autor toob välja soovitused arengu- ja tegevuskavade osas, arvestades, et Vaivara vald ja Narva-Jõesuu linn on allkirjastanud ühinemislepingu (Vaivara valla ja... 2016):

- Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna ühendatud omavalitsuse arengukava koostamisel ja uuendamisel tuleb enam arvestada maakonna arengukava. Kooskõla maakonna arengukavaga tagab positiivse efekti strateegilises planeerimises.
- arengukavade koostamisel võtta ühised alused, kus vastavalt igale eesmärgile on välja toodud ka tegevus;
- kohaliku omavalitsuse tegevuskava koostamisel tuleb kasutada sisendina maakonna tegevuskava;
- ühendatud kohaliku omavalitsusel on soovitatav kasutada Narva-Jõesuu linna 2011-2025 arengukava lähenemist sellepärast, et seal on sisendina rohkem arvestatud maakonna arengukavaga kui Vaivara valla arengukavas;
- enne ühendatud omavalitsuse uue arengukava koostamist on soovitatav korrigeerida olemasolevaid kohalike omavalitsuste arengukavasid.

Autor ei saa soovitada eesmärkide sisu uuendamist, kuna eesmärgid tulenevad huvigruppidest. Autor teeb ettepaneku kohalike omavalitsuste volikogudele, kus on huvigruppide esindajad, võtta aruteluks arengukava eesmärkide kooskõlastamise maakonna arengukava eesmärkidega. Soovitatav on kasutada maakonna arengu- ja tegevuskava kohaliku omavalitsuse strateegilise planeerimise sisendina.

Soovitatav on Vaivara vallal täiendada tegevuskava, arvestades maakonna tegevuskava kui sisendit, mis tagab kooskõla haldusüksuste strateegilises planeerimises. Seejärel soovitab autor lisada mitmeid tegevusi.

Sinimäe Põhikoolil tuleb kaaluda „üleriigilistes haridusprogrammides osalemist“. Programmid „Ettevõtlik Kool“ ja ENTRUM on suunatud ettevõtlikusele. See annab võimaluse suunata põhikooli õpilasi arendamiseks kohaliku ettevõtlust. Programmist loobumine toob endaga kaasa Vaivara valla ettevõtluse aeglasemat arengut. Samuti tuleb kaaluda ka õpilasvahetuse korraldamist Eesti piirkondade koolidega.

Vaivara vallas koostöös põlevkivitööstusega tuleb kaalutleda „tekinud jäätmete taaskasutamisele suunamist“, mis tagab looduskeskkonna säilimist ning põlevkivitööstuse jätkusuutliku arengut. Eelnimetatud tegevuse tegemata jätmine toob endaga kaasa valla võimekuse langust, kuna tänapäeval on Vaivara valla üks tähtsamatest tulubaasi osadest saadud põlevkivitööstuse keskkonnamaksult. Juhul kui jäätmed jäävad taaskasutusse võtmata, tekitab see looduskeskkonnale olulist kahju jäätmete kuhjumise näol.

„Erivajaduste ja toimetulekuraskustega inimeste kodude turvalisuse tagamine“ näitab valla arvestamist elanikkonna vajadustega. Esmavajaduste rahuldamiseks elanikud võivad otsustada teiste kohalike omavalitsuste kasuks, arvestades nende poolt pakutavaid teenuseid elukvaliteedi parandamiseks ning seejärel võivad lahkuvad Vaivara vallast. Selle tagajärjel võib elanikkond väheneda ja valla mainet kahjustada.

Vaivara Vallavalitsusel tuleb läbi kaaluda „võimalusel korrastada turbaalad“ tegevuse lisamist oma arengukava tegevuskavasse. Turbaalade korrastamisel on võimalik hinnata turbaala majandusliku väärtust ning määrata selle looduskaitseväärtusi. Turbaaladele on võimalik luua matkarajad, mida Vaivara vald saab kasutada turismiobjektina ning tagab valla head mainet. Tegevusest loobumisel loobutakse ka majanduslikust arengust loodusvarade kasutamisel, mis mõjutab valla tulubaasi osa.

Tegevuse „Vähekindlustatud isikutele õigusabi kättesaamiseks tagada soodustusi“ lisamine tegevuskavasse soodustab valla elanike püsimist valda. Inimeste õigused peavad olema kaitstud vaatamata nende majanduslikule seisule. See toob endaga kaasa elanikkonna turvalisuse tunde tõusu, mille tagajärjel elanikud jäävad valda elama. Selle tegevusest loobumine toob endaga kaasa valla elanike turvatunde kadu ning näitab valla hoolimatust oma elanike suhtes.

Valla tasandil „eesti keele päeva läbiviimine“ soodustab elanikkonna lõimumist ning toob endaga kaasa elanike huvi eesti keele vastu, mille tagajärjel võib suurened kodanikuaktiivsus. Ürituse läbiviimine on tähtis mitte ainult Põhikooli siseüritusena vaid ka kohalikele kodanikele. Selle tegevusest loobumisel kaob kodanikel huvi eesti keele vastu ning aeglustab elanikkonna lõimumist.

Autori poolt on soovitatud Vaivara vallale lisada mitmeid tegevusi oma tegevuskavasse, sellest loobudes, võib tulevikuvaates jälgida elanikkonna vähenemist, valla võimekuse ja maine langust. Samuti autor soovitab arvestada senisest veel enam maakondlikke sisendeid.

Narva-Jõesuu Linnavalitsusel tuleb kaaluda tegevuse „eesti keele päeva korraldamine“ lisamist linna arengukavasse, mis omakorda soodustab eesti ja vene kogukondade sidusust. Kui sellest loobuda, siis eesti keele tähtsus langeb linna elanike silmis, mis võib pidurdab nende eesti keelelist arengut. Eesti keele omandamisel on elanikel rohkem võimalusi osaleda avalikkus halduses ning omandada kõrgharidust Eesti ülikoolides.

Ettepanekute elluviimine aitab kaasa maakonna ja kohalike omavalitsuste arengukavade kooskõlale, mis tagab piirkonna terviklikku arengut.

KOKKUVÕTE

Haldusterritoriaalse tervikliku ja tasakaalsutatud arengu tagamiseks peavad olema riigi ja kohalike omavalitsuste arengukavad kooskõlas. Paraku ei pöörata sellele veel piisavat tähelepanu. Ometi sõltub sellest oluliselt inimeste elukvaliteedi, koostöö ja heaolu arendamine.

Lõputöö uurimisprobleemiks on maakonna ja kohalike omavalitsuste arengukavade omavaheline kooskõlastamatus, mille tagajärjeks on regiooni arengu mahajäämine teistest regioonidest ja Eestist tervikuna. Eriti tähtis on arengukavade kooskõlastatud koostamine haldus-territoriaalse reformi tingimustes, kui omavalitsused ühinevad. Tulevikus peavad kohalikud omavalitsused oma piirkonna strateegilisel planeerimisel lähtuma regionaalameti poolt koostatud ruumilisest planeerimisest, et tagada tervikliku ja tasakaalustatud regiooni arengut. Oluline instrument selle saavutamiseks on arengukavade kooskõla.

Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada, milline on Ida-Viru maakonna, Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna arengukavade kooskõla ning töötada välja soovitusel nende täiustamiseks ja kooskõla suurendamiseks.

Kõigepealt kujundas autor lõputöö esimeses peatükis teoreetilise aluse, millele on tuginedud uurimisülesannete vastuste leidmisel. Töös on viidatud peamiselt järgmistele autoritele: Noorkõiv, Mäeltsemees, Almann, Arumäe, Reid, Wrobel, Leif. Autor tugineb oma töös ka Eesti Vabariigi halduskorralduse õigusaktidele. Peatükis on käsitletud mõisteid, mis on seotud haldusterritoriaalse arenguga, Eesti halduskorralduse ajalugu, riigi ja kohaliku omavalitsuste koordineerimissüsteeme, haldusüksuste arengut ja nende kooskõla.

Lõputöö teine peatükk kajastab läbiviidud rakendusuuringut ja selle tulemusi. Selles esitatakse Ida-Viru maakonna, Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna ning nende arengukavade iseloomustus.

Seejärel esitab autor uuringu metoodikat ning analüüsib juhtumiuuringut. Uuringus analüüsitakse Ida-Viru maakonna arengukava 2014-2020, Ida-Virumaa tegevuskava 2015-2020, Vaivara valla arengukava aastateks 2015-2020 ja Narva-Jõesuu arengukava

2011-2025 seoseid kahes etapis. Esimese etapis analüüsitakse arengukavade seoseid eesmärkide seisukohast. Teises etapis analüüsitakse, mil määral on kohalikud omavalitsused kasutanud maakonna tegevuskava tegevusi sisendina oma tegevuskava koostamisel.

Uuringus kasutas autor kvalitatiivset uurimismeetodit võrdlevat kontentanalüüsi. Analüüsitud on maakonna ja kohalike omavalitsuste arengukavades olevate eesmärkide ja tegevuste sisu ehk kontenti, sel viisil muudeti andmed omavahel võrreldavateks.

Arengukavades kajastatud eesmärkide analüüsist selgus, et kohalikud omavalitsusüksused seostavad oma arengukava eesmärgi maakonna arengukava omadega, erinevalt. Vaivara vald on oma arengukava eesmärgi kooskõlastanud maakonna eesmärkidega 58% ulatuses. Narva-Jõesuu linn on oma arengukava eesmärgi kooskõlastanud aga 78% ulatuses. Analüüsi tulemustele tuginedes on Narva-Jõesuu linna arengukava kooskõlas maakonna arengukavaga märksa suuremas osas kui Vaivara vallal.

Tegevuskavade analüüsist selgus, et Vaivara vald seostab oma arengukavas ainult 32% maakonna tegevusi, millest võib järeldada, et ta tegutseb rohkem detsentraliseeritud koordineerimissüsteemi järgi. Narva-Jõesuu linna arengukavas seostatakse 84% tegevusi maakondliku arengukavaga, mis omakorda on tsentraliseeritud koordineerimissüsteem. Uurimuse tulemus ühel juhul lükkab ümber ja teisel juhul kinnitab teoreetilist lähenemist, et Eestis on valitsev tsentraliseeritud koordineerimissüsteem.

Analüüsi tulemuste põhjal annab autor järgmiselt soovitusi Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linnale arengukava uuendamiseks ja koostamiseks. Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna ühendatud omavalitsuse arengukava koostamisel ja uuendamisel tuleb senisest enam arvestada maakonna arengukava kui sisendit. Ühendatud kohaliku omavalitsusel on soovitatav kasutada Narva-Jõesuu linna 2011-2025 arengukava lähenemist, kuna seal on igale eesmärgile välja toodud vastavad tegevused. Enne ühendatud kohaliku omavalitsuse uue arengukava koostamist on soovitatav korrigeerida olemasolevaid kohalike omavalitsuste arengukavasid. Samuti soovitatav on Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linnal täiendada tegevuskava, arvestades maakonna tegevuskava kui sisendit.

Uurimustöö analüüsi tulemused ja soovitused saadetakse Ida-Viru Maa-, Vaivara Vall- ja Narva-Jõesuu Linnavalitsusse.

Tuginedes ainult kahe kohaliku omavalitsuse analüüsi tulemustele ei saa teha laiapõhiseid järeldusi maakonna ja kohalike omavalitsuste arengukavade kooskõla kohta. Selleks on vajalik teha eraldi uuring, samuti võiks tulevikus uurida riikliku tasandi arengukava kooskõlastamatuse põhjusi kohalike omavalitsuste tasandil.

Tuginedes ainult kahe kohaliku omavalitsuse analüüsi tulemustele saab teha konkreetseid järeldusi vaid kahe kohaliku omavalitsuse arengudokumentide kooskõla kohta maakonna arengukavaga. Teiste omavalitsuste kohta järelduste tegemiseks on vajalik teha eraldi uuring, samuti võiks tulevikus uurida riikliku tasandi arengukava kooskõlastamatuse põhjusi kohalike omavalitsuste tasandil.

SUMMARY

CORRELATION BETWEEN THE DEVELOPMENT PLANS OF COUNTY AND LOCAL GOVERNMENTS BASED ON THE EXAMPLE OF VAIVARA PARISH AND NARVA-JÕESUU CITY

In the process of planning administrative-territorial development it is necessary to achieve agreement between the development plans of national and local governments. The current thesis exhibits how the development plans of local governments are in accordance with the development plans of the counties. In the future, in order to ensure the comprehensive and balanced development of a region, the local governments will need to base their strategic regional planning on the regional council's spatial planning. An essential instrument in achieving this goal is the conformity of development plans.

The research problem of this thesis looks at the disaccord between the development plans of counties and local governments. The purpose of the thesis is to find out to what extent the development plans of Ida-Viru county, Vaivara parish and Narva-Jõesuu city are in accordance with each other and to develop recommendations for improving of those plans.

The theoretical part of the thesis defines the concepts of administrative-territorial organization and -distribution, examines the theory of planning and discusses development plan conformity as a tool to comprehensively plan the development of a county.

The case study consists of the following texts: Ida-Viru County Development Plan for 2014-2020, Ida-Virumaa Action Plan for 2015-2020, Vaivara Parish Development Plan for Years 2015-2020, and Narva-Jõesuu Development Plan for 2011-2025. In order to analyse development plans, comparative content analysis was used. This was conducted by formulating county and local governments' objectives and actions, and identifying their respective meanings. This made the data comparable.

Development plans were analysed in two stages. In the first stage, development plan objectives were taken into consideration to analyse correlation between plans. In the second stage, the analysis of the extent to which local governments draw on county action plans for compiling their own action plans was conducted.

An analysis of development plan objectives revealed that the level to which local governments match their objectives with the respective county objectives varies. Whereas 58% of the Vaivara parish development plan objectives corresponded to those of the county's, the result was 78% in case of Narva-Jõesuu city. Based on the analysis results, Narva-Jõesuu city's development plan, in comparison to Vaivara parish's, is much more in accordance with the development plan of the county. When creating their own strategic planning, local governments are advised to use the county's planning strategy for inputs.

The analysis of actions within the development plans showed that 32% of the actions outlined in the Vaivara parish's and 84% in Narva-Jõesuu city's development plan were in accordance with the county's actions. Local governments are advised to complement their action plans and take county level inputs more increasingly into consideration.

Based on the results of the analysis, the author has the following recommendations for Vaivara parish and Narva-Jõesuu city when updating and designing their development plans:

- when compiling and updating the development plan of the united local government of Vaivara parish and Narva-Jõesuu city, it is recommended to take the county's development plan more into consideration,
- the united local government is recommended to use the Narva-Jõesuu city's Development Plan for 2011-2025 as its basis document,
- before compiling the new development plan of the united governments, it is recommended to adjust the existing local government development plans,
- Vaivara parish and Narva-Jõesuu city are recommended to complement their action plans based on the inputs from the county's action plan.

Implementing these recommendations will contribute to the conformity of county and local government development plans that ensures the comprehensive development of the region.

KIRJANDUS

Almann, Arno; Arumäe, Urmas 2009. Omavalitsussüsteem kui demokraatliku riigikorra alus. *Riigikogu Toimetised* 17.12 20 <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=14015> (viimati vaadatud 26.03.2016)

Aru, Peep 2012. Avaliku halduse arendamise aluste seletuskiri. Haldusreformi veebileht http://haldusreform.fin.ee/static/sites/3/2012/09/1999_avaliku-halduse-arendamise-aluste-seletuskiri.pdf (viimati vaadatud 03.04.2016)

Aunap, Meelis 2008. *Detsentraliseerimine avalikus sektoris, selle eelised ja puudused riigi kutseõppeasutuste lahtiriigistamise näitel eestis*. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool http://www.ell.ee/failid/teadustood/Magistritoo_Meelis_Aunap.pdf (viimati vaadatud 16.05.2017)

Barcson, Benjamin Saibel 2015. Challenges to implementing of development plans at local-level government in Papua New Guinea. *Commonwealth Journal of Local Governance* June 16/17. Available at <http://epress.lib.uts.edu.au/journals/index.php/cjlg/article/view/4492> , accessed April 3, 2016.

Gorbunova, Natalja 2003. *Riigi ja kohaliku omavalitsuse suhete detsentraliseerimine Eestis*. Magistritöö. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikool <http://portaal.ell.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=3896/NataljaGorbunovaMA.pdf> (viimati vaadatud 02.03.2016)

Haljaste, Karin-Liis; Kesipaik, Aado; Noorkõiv, Rivo; Pirso, Andrus; Sepp, Veiko 2007. *Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus*. Tartu-Tallinn: EV Siseministeerium

Kalmus, Veronika 2015. *Standardiseeritud kontentanalüüs*. Tartu: Tartu Ülikool <http://samm.ut.ee/kontentanalyyys> (viimati vaadatud 14.04.2017)

Leif, Kalev 2008. Mitmetasandilise valitsemise võimalused Eesti kohaliku omavalitsuse õiguslikul korraldamisel. *Riigikogu Toimetised* 18.06 17 <http://www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=12529> (viimati vaadatud 10.04.2016)

Mäeltsemees, Sulev 2006a. Haldusterritoriaalse jaotuse ja korralduse mõiste ning koht riigis. *ESTONICA Entsüklopeedia Eestist*. Tallinn: Eesti Instituut http://www.estonica.org/et/Riik/Kohalik_omavalitsus:_haldusterritoriaalne_jaotus_ja_korraldus/Haldusterritoriaalse_jaotuse_ja_korralduse_m%C3%B5iste_ning_koht_riigis/ (viimati vaadatud 26.03.2016)

Mäeltsemees, Sulev 2006b. Eesti haldusterritoriaalse jaotuse ja korralduse areng 1990. aastatest (I osa). *ESTONICA Entsüklopeedia Eestist*. Tallinn: Eesti Instituut http://www.estonica.org/et/Riik/Kohalik_omavalitsus:_haldusterritoriaalne_jaotus_ja_korraldus/Eesti_haldusterritoriaalse_jaotuse_ja_korralduse_areng_1990_aastatest_I_osa/ (viimati vaadatud 26.03.2016)

Mäeltsemees, Sulev 2006c. Eesti haldusterritoriaalse jaotuse ja korralduse areng 1990. aastatest (II osa). *ESTONICA Entsüklopeedia Eestist*. Tallinn: Eesti Instituut

http://www.estonica.org/et/Riik/Kohalik_omavalitsus:_haldusterritoriaalne_jaotus_ja_korraldus/Eesti_haldusterritoriaalse_jaotuse_ja_korralduse_areng_1990_aastatest_II_osa/ (viimati vaadatud 26.03.2016)

Noorkõiv, Rivo 2002. *Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise soovitusel*. Tartu: Siseministeerium

Noorkõiv, Rivo; Ristmäe, Kaja 2014. *Kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse indeks*. Tartu: Siseministeerium

Oja, Katrin 2005. *Ajude äravool avaliku arutelu objektina*. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool

<http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/742/oja.pdf?sequence=5&isAllowed=y> (viimati vaadatud 20.04.2016)

Petronela, Zaharia 2011. Public Administration and Local Autonomy - Public Management Theory Approaches. *Economic Sciences series* 4: 114-123. Available at <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=bcae8f2e-11d3-4a4a-8534-454a74c73ef1%40sessionmgr112&vid=27&hid=126> , accessed April 3, 2016.

Reid, Michael 2012. Managing Central – Local Government Relationships: The Case of New Zealand. *Commonwealth Journal of Local Governance* December 11: 3-32. Available at <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=09b69015-a91e-42ec-8093-432097537852%40sessionmgr113&vid=3&hid=126> , accessed April 5, 2016.

Virkus, Sirje 2010. Juhtumiuuringud. *Infokäitumise, info hankimise ja otsingu ning infopädevuse uurimise meetodid*. Tallinn: Tallinna Ülikool

<https://www.tlu.ee/~sirvir/Infootsingu%20teooria/Infokaitumise,%20info%20hankimise%20ja%20%20otsingu%20ning%20infopadevuse%20uurimise%20meetodid/juhtumiuuringud.html> (viimati vaadatud 11.05.2017)

Wrobel, Ralf Michael 2003. Local Administration Reform in Estonia: Alternatives from an Economic Point of View. *Post Communist Economies* June 15(2): 227-295. Available at

https://www.researchgate.net/publication/24085952_Local_Administration_Reform_in_Estonia_Alternatives_from_an_Economic_Point_of_View , accessed March 26, 2016.

- **Andmed**

Ida-Viru maakonna arengukava 2014-2020 2014. Ida-Viru Maavalitsuse kodulehekül

<https://ida-viru.maavalitsus.ee/documents/119835/11381344/Ida-Viru+maakonna+arengukava+2014-2020.pdf/1953b646-6462-445c-afbe-2c961453f074> (viimati vaadatud 13.04.2017)

Ida-Viru Maavalitsus 2016. Ida-Viru Maavalituse kodulehekül <http://ida-viru.maavalitsus.ee/> (viimati vaadatud 27.03.2016)

Ida-Virumaa tegevuskava 2015-2020 2015. Siseministeeriumi kodulehekül https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Arengukavad/ida-virumaa_tegevuskava_2015-2020_26.02.15.pdf (viimati vaadatud 17.04.2017)

Ida-Virumaa 2016. Maavalitsuse kodulehekül http://ida-viru.maavalitsus.ee/documents/119835/11446483/Ida_Virumaa_2016.pdf/6f59b95c-4924-4fcd-86c8-0ced6e8dff1e (viimati vaadatud 17.04.2017)

Maakondliku arendustegevuse programm 2015. Siseministeeriumi kodulehekül https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/siseriiklikud_toetused/maakar_2015.pdf (viimati vaadatud 26.03.2016)

Maakonna arengukava uuendamisprotsess 2016. Ida-Viru Maavalitsuse kodulehekül <https://ida-viru.maavalitsus.ee/maakonna-arengukava-uuendamisprotsess> (viimati vaadatud 29.04.2017)

Maavalitsuste ümberkorraldamine 2017. Siseministeeriumi kodulehekül <http://www.fin.ee/maavalitsuste-umberskorraldamine> (viimati vaadatud 23.04.2017)

Narva-Jõesuu linna arengukava 2011-2015 2016. Narva-Jõesuu linna kodulehekül <https://narva-joesuu.kovtp.ee/documents/2032926/4382512/Linna+arengukava+2011-2025+redaksioon+2016+august.pdf/63ad697c-811c-430e-90d8-d0eba7fe0f71> (viimati vaadatud 15.04.2017)

Omavalitsuste liitumise protsess Eestis 2016. Siseministeeriumi veebileht https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/omavalitsuste_liitumise_protsess_eestis.pdf (viimati vaadatud 26.03.2016)

Piirkondlik portaal 2017. Statistikaameti veebileht <http://www.stat.ee/ppe-ida-viru-maakond> (viimati vaadatud 13.04.2017)

Planeerimine ja planeeringud 2017. Planeerimisseaduse lahtiseletaja ehk ajaveeb veebileht <https://planeerimine.ee/ruumiline-planeerimine/planeeringud/> (viimati vaadatud 10.04.2017)

Riigireform 2016. Valitsuse kodulehekül <https://valitsus.ee/et/riigireform> (viimati vaadatud 26.03.2016)

Seaduse eelnõu tekst 2016. Haldusreformi veebileht <http://haldusreform.fin.ee/seaduse-eelnou/seaduse-eelnou-tekst/> (viimati vaadatud 10.04.2016)

Statistikaamet 2016. Eesti statistikaamet. Statistika andmebaas <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/statfile2.asp> (viimati vaadatud 17.04.2017)

Vaivara valla arengukava aastateks 2015-2020 2014. Riigi teataja <https://www.riigiteataja.ee/aktalisa/4011/2201/6013/lisa.pdf#> (viimati vaadatud 15.04.2016)

Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna ühinemisleping 2016. Riigiteataja <https://www.riigiteataja.ee/aktalisa/4071/2201/6042/Uhinemisleping.pdf#> (viimati vaadatud 16.04.2017)

Varasemad arengukavad 2016. Ida-Virumaa Maavalitsuse kodulehekül <https://ida-viru.maavalitsus.ee/varasemad-arengukavad> (viimati vaadatud 15.04.2017)

Üldandmed 2016. Eesti.ee

https://www.eesti.ee/est/teemad/riik/eesti_vabariik_2/uldandmed (viimati vaadatud 10.04.2016)

Üld- ja detailplaneeringud 2015. Siseministeeriumi veebileht

<https://www.siseministeerium.ee/et/tegevusvaldkond/ruumiline-planeerimine/uld-ja-detailplaneeringud> (viimati vaadatud 11.04.2017)

Üldinfo 2017. Vaivara valla kodulehekülg <http://www.vaivara.ee/est/yldinfo/> (viimati vaadatud 13.04.2017)

Üleriigiline planeering 2017. Planeerimisseaduse lahtiseletaja ehk ajaveeb

<https://planeerimine.ee/ruumiline-planeerimine/yrp/> (viimati vaadatud 10.04.2017)

- **Õigusaktid**

Eesti territooriumi haldusjaotuse seadus 2015. RT I 2013, nr 38

<https://www.riigiteataja.ee/akt/1011706?leiaKehtiv> (viimati vaadatud 02.03.2016)

Euroopa kohaliku omavalistuse harta 1985. RT II 1994, 26, 95

<https://www.riigiteataja.ee/akt/13104622> (viimati vaadatud 26.02.2016)

Euroopa kohaliku omavalitsuse harta ratifitseerimise seadus 1994. RT II nr 95

<https://www.riigiteataja.ee/akt/24755> (viimati vaadatud 02.03.2016)

Haldusreformi seadus 2016. RT I 2016, 1 <https://www.riigiteataja.ee/akt/121062016001> (viimati vaadatud 14.05.2017)

Kohaliku omavalitsuse seadus 2016. RT I 2016, nr 82

<https://www.riigiteataja.ee/akt/130122015082> (viimati vaadatud 02.03.2016)

Planeerimisseadus 2015. RT I 2016, nr 14 <https://www.riigiteataja.ee/akt/110112016014> (viimati vaadatud 10.04.2017)

Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord 2014. RT I 2014, nr 10

<https://www.riigiteataja.ee/akt/12790098?leiaKehtiv> (viimati vaadatud 11.05.2017)

LISAD

Lisa 1. Ida-Viru maakonna asend Eestis

Allikas: Ida-Viru maakonna... 2014:9

Lisa 2. Looduskeskkonna arenguvaldkonna eesmärkide kontentanalüüs

Ida-Viru Maakond	Vaivara vald	Narva-Jõesuu linn	Analüüsi tulemused
1) Ida-Virumaa loodussessursse kasutatakse tõhusalt ning jätkusuutlikult rakendades <u>leevendamismeetmeid majandustegevusest mõjutatud loodus- ja elukeskkonnale</u> .	4.1) Säilitada ja hooldada väärtuslikke maastikke ja loodusobjekte. Vaivara valla <u>jäätmehooldus ja -käitlus on keskkonnasõbralik</u> ja kaasaegsetele nõuetele vastav	3) Keskkonnakaitse. Edendada keskkonnateadlikkust ja keskkonnateadlikku tarbimist; Tagada loodussõbraliku keskkonda; Arendada rahvusvahelist koostööd säästva arengu küsimustes; <u>Laiendada säästva arengu põhimõtete rakendamist kõikidesse valdkondadesse</u> ; Arendada puhke- ja haljastus-alad; Säilitada liivaranda ja olemasolevat rannajoont, taastada muuli liivaranna kaitseks; Tagada linna rohealade heakord.	Maakonna arengukavas tõstetakse esikohale looduskeskkonna arengusuund. Vaivara vallas on see arengusuund neljandal kohal ja Narva-Jõesuu linnas kolmandal. Majandustegevusest tingitud looduskeskkonna säilitamine on valla eesmärkides välja toodud kui keskkonnasõbraliku jäätmehoolduse ja käitlusena. Linna arengukavas säästva arengu põhimõtet laiendada ja teistes valdkondades.
2) <u>Elukeskkonna tunnetuslik parendamine heas kooskõlas ümbritseva looduskeskkonnaga</u> .	4.1) Säilitada ja hooldada väärtuslikke maastikke ja loodusobjekte. Vaivara valla <u>jäätmehooldus ja -käitlus on keskkonnasõbralik</u> ja kaasaegsetele nõuetele vastav.	3) Keskkonnakaitse. Edendada keskkonnateadlikkust ja keskkonnateadlikku tarbimist; Tagada loodussõbraliku keskkonda; Arendada rahvusvahelist koostööd säästva arengu küsimustes; Laiendada säästva arengu põhimõtete rakendamist kõikidesse valdkondadesse; Arendada puhke- ja haljastusalad; Säilitada liivaranda ja olemasolevat rannajoont, taastada muuli liivaranna kaitseks; Tagada linna rohealade heakord.	Elukeskkonna parandamine kooskõlas looduskeskkonnaga on valla eesmärkides täheldatud jäätmekäitlusena. Linna eesmärkides läbi keskkonnatadliku tarbimise ja selle edendamise.
3) <u>Ida-Virumaa puhta looduskeskkonna baasil säilib liikide elupaiku hoidev ja siduv roheline võrgustik, väärtustamaks puutumatut loodust, metsi ja suuri rabamassiive</u> .	4) Mitmekülgse ja <u>puhta looduskeskkonna säilimine</u> Vaivara vallas. 4.1) Säilitada ja <u>hooldada väärtuslikke maastikke</u> ja loodusobjekte. Vaivara valla <u>jäätmehooldus ja -käitlus on keskkonnasõbralik</u> ja kaasaegsetele nõuetele vastav.	6) Jäätmekäitlus. Tõsta elanike teadlikkust jäätmekäitluse alal ja suurendada jäätmekitajate vastutust jäätmekäitluse alal; <u>Vähendada jäätmekäitluse, suurendada biolagunevate jäätmekompostimist ja suurendada jäätmekäitluse taaskasutamist</u> ; Tagada keskkonna puhtus ja ressurside säästlik kasutamine.	Puhas loodusekeskkond on saavutatav Vaivara vallas läbi maastikke hooldamise ja jäätmekäitluse. Puhta keskkonna saavutamiseks Narva-Jõesuu linna eesmärkideks vähendada jäätmekäitluse, biolagunevate jäätmekompostimist ja jäätmekäitluse taaskasutamist. Jäätmekäitluse valdkond on kuueandal kohal.
4) Maakonna ettevõtted ja innovatsioonipartnerid on <u>edukad tootmisjäätmekasutamise arendamisel toodeteni ning nende toodete reali-</u>	-	3) Keskkonnakaitse. Edendada keskkonnateadlikkust ja keskkonnateadlikku tarbimist; Tagada loodussõbraliku keskkonda; <u>Arendada rahvusvahelist koostööd säästva</u>	Tootmisjäätmekasutamise pole Vaivara valla eesmärkides täheldatud. Narva-Jõesuu linna eesmärkides on kui säästva

seerimisel.		<u>arengu küsimustes; Laien-</u> <u>dada säästva arengu põhi-</u> <u>mõtete rakendamist kõiki-</u> <u>desse valdkondadesse;</u> Arendada puhke- ja hal- jastusalad; Säilitada liiva- randa ja olemasolevat ran- najoont, taastada muuli liivaranna kaitseks; Taga- da linna rohealade hea- kord.	arengu põhimõtete raken- damist rahvusvahelisel ja valdkondlikul tasandil.
-------------	--	--	--

Andmed: Ida-Viru maakonna arengukava 2014-2020, Vaivara valla arengukava aastateks 2015-2020 ja Narva-Jõesuu arengukava 2011-2025. Autori koostatud.

Lisa 3. Inimese arenguvaldkonna eesmärkide kontentanalüüs

Ida-Viru Maakond	Vaivara vald	Narva-Jõesuu linn	Analüüsi tulemused
1) Maakonna elukeskkond on oma kvaliteedilt Eesti paremate hulgas, luues eeldused <u>elanikkonna vähenemise aeglustamisele ning noorte ja tööealiste osakaalu kasvule</u> .	-	Noorsootöö. Linnas on olemas harrastus- ja vaba aja veetmise võimalused; <u>Narva-Jõesuu linn aitab kaasa noorte suvise tööhõive suurendamisele</u> .	Vaivara vallas on inimese valdkond teisel kohal, mis vastab ka maakonna tasemele. Vaivara valla eesmärkides ei ole elanikkonna vähenemisega seotud sõnastust. Narva-Jõesuu aitab oma linna elanikkonna kasvule pakkudes noortele tööhõivet, millega meelitatakse uusi elanikke linna elama
2) Ida-Virumaal on kujunenud välja <u>sidusus eesti- ja venekeelsete kogukondade vahel</u> , mis põhineb kindlustundel mõlema kogukonna säilimise ning sotsiaal-majandusliku stabiilsuse osas.	Kultuur, sport ja vaba aeg. Pakkuda vallaelanikele kaasaegseid vabaaja veetmise ja sportimise võimalusi ning <u>kultuuridevahelist lõimumist</u> .	-	Vaivara valla eesmärk toetab kultuuridevahelist lõimumist, mis annab sidususe eesti- ja venekeelsete kogukondade vahel. Narva-Jõesuu arengukava eesmärkides sidusust ja lõimumist ei täheldatud.
3) Ida-Virumaa <u>rahva tervisenäitajad on paranenud</u> ning jõudnud Eesti keskmisele tasemele.	-	Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid. <u>Edendada elanikkonna tervist</u> ; Osaleda linnaelanike <u>arstiabiga</u> kindlustamisel; Tõhustada <u>ennetustegevust</u> narkomaania, südamehaiguste, pahaloomuliste kasvaja, traumade ja nakkushaiguste vältimiseks; Edendada <u>tervisekasvatust</u> nii noorte kui täiskasvanute hulgas	Vaivara valla eesmärkides puudub tervisega seotud sõnastust. Narva-Jõesuu linnas parandatakse rahva tervisenäitajad läbi arstiabi, ennetustegevuse ja tervisekasvatuse.
4) Ida-Virumaal toimib aktiivne kultuuri- ja <u>spordielu</u> , mis tugineb erinevate kultuuri- ja spordivaldkondade tuntud ja professionaalsetele tegijatele ja laiale kandepinnale maakonna elanike hulgas	Kultuur, sport ja vaba aeg. Pakkuda vallaelanikele kaasaegseid vabaaja veetmise ja sportimise võimalusi ning kultuuridevahelist lõimumist	Huvialaharidus. Loodud <u>tingimused muusikahariduse ja tantsuhariduse omandamiseks</u> . Noorsootöö. Linnas on olemas <u>harrastus- ja vaba aja veetmise võimalused</u> .	Nii Vaivara vallas kui Narva-Jõesuu linnas toimub aktiivne spordielu ja vaba aja veetmise võimalused.
5) Koolivõrgu optimeerimine. Piirkonnas <u>hariduse kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamine</u> . Õppetegevuse orienteerimine ühiskonna oluliste väärtuste ja ettevõtlikkushoiakute kujunda-	Sotsiaalne infrastruktuur. Kõigile Vaivara lasteaialastele <u>lastele lasteaia koha tagamine</u> ning see läbi tervikliku isiksuse kujunemise toetamine, et kujuneksid eeldused igapäevaeluga toimetulekuks ja koolis õppimiseks.	Haridus. Narva-Jõesuu haridusasutused pakuvad <u>kvaliteetset haridust</u> , on konkurentsivõimelised, arendavad lapsi ning avatud uuen-dustele.	Vaivara vallas ja Narva-Jõesuu linna eesmärkides on arengueesmärgiks hariduse kvaliteet.

misele olles tihedalt seotud ettevõtluse, vabaihenduste ja avaliku sektori ees seisvate ülesannetega.	Sinimäe Põhikoolis tagatakse kaasaegsetes tingimustes ja <u>konkurentsivõimeline haridus</u> valla kooliealistele õpilastele. Vabade kohtade olemasolul võetakse õppima ka naaberomavalitsuste õpilasi. Õppijatel on võimalus omandada mitmekülgsed teadmisi ja oskusi edasiõppimiseks.		
6) Omavalitsuste ja kolmanda sektori koostöös on <u>sotsiaalteenuste kvaliteet</u> ja <u>kättesaadavus</u> tagatud kõikidele <u>abivajajatele</u> maakonnas.	Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid. Vaivara vallas on sotsiaalselt turvaline elukeskkond – elanikele on tagatud toimetulek, arstiabi ja <u>sotsiaalteenuste kättesaadavus</u>	Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid. Tõsta puuetega inimeste elukvaliteeti, toimetulekut ning ühiskonda integreerumist; <u>Toetada ning arendada teenuste pakumist vanuritele ja puuetega inimestele</u> , mis võimaldaks neil võimalikult kaua ja täisväärtuslikult oma kodus elada. <u>Hoolekandeteenuseid</u> pakkuvate organisatsioonide <u>arendamine</u> , infrastruktuuri ja teeninduse viimine vastavusse maailmastandardiga.	Vaivara valla eesmärgiks on üldine sotsiaalteenuste kättesaadavus välja toodud. Narva-Jõesuu linna eesmärgides on selgelt välja toodud, et arengut vajavad teenused, mis on seotud vanuritega ja puuetega inimestele ning samuti ka hoolekandeteenuste arendamine.
7) Ida-Virumaa kogukonnad on kaasatud otsustusprotsessidesse ning arenguprojektide käivitamisse. Kodanikualgatus on aktuaalne ja jätkusuutlik.	-	-	Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna eesmärgides ei ole välja toodud kogukonna kaasatust. Samuti ka kodanikualgatuse aktuaalsus ja jätkusuutlikus.

Andmed: Ida-Viru maakonna arengukava 2014-2020, Vaivara valla arengukava aastateks 2015-2020 ja Narva-Jõesuu arengukava 2011-2025. Autori koostatud.

Lisa 4. Majanduse arenguvaldkonna eesmärkide kontentanalüüs

Ida-Viru Maakond	Vaivara vald	Narva-Jõesuu linn	Analüüsi tulemused
1) Ida-Virumaa ettevõtetel on võimekus toota, pakkuda teenust ja kaubelda arenevatel turgudel eriti eelisarendavates majandusharudes.	Ettevõtlus ja turism. Tööhõive tõusmiseks ja ettevõtluse arendamiseks sobivate tingimuste loomine, kasutades jätkusuutlikult ümbritsevat looduskeskkonda ja selle pakutavaid võimalusi	Ettevõtlus ja turism. Suurendada välisinvesteeringute voolu Narva-Jõesuusse; <u>Tõsta linna ettevõtete konkurentsivõimet</u> ; Kujundada turistile ja ettevõtjale soodne linnakeskkond.; <u>Tõsta ettevõtjate Euroopa Liidu alase informeerituse taset</u>	Läbi sobivate tingimuste loomise ettevõtluse arengu jaoks Vaivara vallas on ettevõtetel võimalus kaubelda turgudel ning tõsta nende tootlikust. Ettevõtete tootlikuse tõstmiseks on Narva-Jõesuu linnas tõstatatakse ettevõtete konkurentsivõimet ja ettevõtjate informeerituse taset.
2) Maakond on integreerunud ida-lääne ning põhja-lõuna suunaliste logistikakoridoridega.	-	Ühistransport. Tagada toimiv <u>transpordivõrgustik</u> ; „Narva-Jõesuusse on mugav tulla“ korralik transpordiühendus maakonna linnade Narva, Sillamäe ja maakonnakeskuse Jõhvi ja hea kaugsõidubussi ühendus Tallinna, Tartu, Pärnu ja Sankt-Peterburgiga. Regulaarne <u>laeva-liiklus</u> suveperiooditi Narva ja Narva-Jõesuu vahel.	Vaivara valla eesmärgides pole logistika välja toodud. Narva-Jõesuu linna eesmärgides saab logistikakoridori seostada transpordivõrgustiku loomisega ja regulaarse laeva-liikluse tagamisega.
3) Piirkonna uute väike- ning keskmise suurusega ettevõtete tekke stimuleerimine läbi ettevõtlusalade taristu arendamise ning tugiteenuste pakkumise kohapeal.	Ettevõtlus ja turism. Toimivad ettevõtluse tugisüsteemid aitavad alustada uut ning tegutseda ja <u>laiendada</u> olemasolevatel ettevõtetel.	Ettevõtlus ja turism. Suurendada tööhõivet; <u>Suurendada välisinvesteeringute voolu Narva-Jõesuusse</u> ; <u>Tõsta linna ettevõtete konkurentsivõimet</u> ; Kujundada linna positiivne ja ligiõmbav maine; <u>Kujundada turistile ja ettevõtjale soodne linnakeskkond</u> . Hoida korras rannala; <u>Tõsta ettevõtjate Euroopa Liidu alase informeerituse taset</u> ;	Vaivara valla eesmärgides seostatud samasõnaliselt maakonnaga ettevõtluste tugisüsteemide areng. Narva-Jõesuu linn stimuleerib ettevõtete teket läbi välisinvesteeringute suurendamise, ettevõtete soodsa keskkonna loomise.
4) Ida-Virumaal on loodud tingimused ja infrastruktuur mere- teede aktiivseks kasutuseks ning ohutuks navigeerimiseks.			Nii Vaivara vallas kui Narva-Jõesuus on merepiir olemas, kuid planeeritavat mereteed neis piirkondades pole regionaalselt planeeritud
5) Põlevkivivaldkonnaga seotud teadmised ja oskused on TTÜ Virumaa Kolledži Põlevkivi Kompetentsikeskuse eestvedamisel rakendatud erasektori teadus- ja arendus-			TTÜ ei ole valimi piirkonnas

tegevuse mahtude suu- rendamiseks ning uuenduslikkuse tõst- miseks.			
6) Maakonna piiriäärse asukohale, euroopali- ku- ning vene kultuuri teadmiste ja oskus- tele tuginedes on käi- vitatud Euroopa Liidu ja Venemaa piiriülese koostöö kompetentsi- keskus.			Piiriülene koostöö ei ole uuritava piirkonnas ra- kendatav. Narva linna piirkond
7) Ida-Virumaa loome- majandus on rakenda- tud kohalike ettevõt- jate konkurentsivõime tugevdamisele.	-	-	Loomemajandusest ei ole KOV-te eesmärkides tähelestatud.
8) Välja arendatud <u>töö- stusala</u> <u>baasil</u> on kaasatud maakonda kõrget lisandväärtust pakkuvaid investeeringuid.	-		Tööstuspargi rajamine toob uusi investeeringuid Vaivara valda.
9) Aktiivset puhkust ja rekreatsioonivõimalusi pakkuv <u>turismiettevõt- lus on muutnud</u> Ida- Virumaad atraktiivseks niši sihtkohaks Aasia ja Euroopa perele.	Ettevõtlus ja turism. Vaivara vallas külastus- ja vabaajavõimaluste väl- jaarendamine, kultuuri ja loodusobjektide kaitse ning eksponeerimine <u>piirkonna atraktiivseks</u> <u>turismi</u> <u>piirkonnaks muut-</u> <u>mise</u> eesmärgil.	Ettevõtlus ja turism Narva-Jõesuu külalised hin- davad siinset looduskesk- konda ja kõrgel tasemel puhkamis- ja majutus- võimalusi. <u>Kuurort on tun-</u> <u>tud nii Eestis kui ka naaber-</u> <u>riikides</u> ; Leida ranna- kaluritele uusi turundusvõi- malusi oma kauba töötlemi- seks, säilitamiseks realisee- rimiseks; <u>Arendada kalan-</u> <u>dusel põhinevaid turismi-</u> <u>tooteid.</u>	Vaivara valla eesmärgis on seostatud ettevõtluse atraktiivsus tõstmine. Narva-Jõesuu linna ees- märkides on turismi- ettevõtluse tõstmine välja kirjutatud, kui tõsta tead- likust naaberriikides kuu- rortlinnas ning arendada kalandusel põhinevaid tooteid.

Andmed: Ida-Viru maakonna arengukava 2014-2020, Vaivara valla arengukava aastateks 2015-2020 ja Narva-Jõesuu arengukava 2011-2025. Autori koostatud.

Lisa 5. Valitsemise ja halduse arenguvaldkonna eesmärkide kontentanalüüs

Ida-Viru Maakond	Vaivara vald	Narva-Jõesuu linn	Analüüsi tulemused
1) Ida-Virumaa avaliku sektori asutused pakuvad kvaliteetset teenust ning teevad tihedat koostööd omavahel ning ettevõtete ja vabaühendustega.	Koostöö Omavalitsuse efektiivsuse tõstmine ja piirkonna maine parandamine läbi <u>koostöö arendamise</u>	Välissuhtlus. Kujundada linna hea maine välissuhtluse alal; <u>Tiendada koostööd sõpruslinnadega</u> ; Kasutada maksimaalselt Euroopa Liidu liikmelisusest tulenevaid rahastamisvõimalusi; <u>Koostöö arendamine teiste valdkondade komisjonidega, mittetulundusühingutega, autustega.</u>	Vaivara valla eesmärgis on üldistatult. Rõhutatud on koostöö arendamine, kuid selgusetuks jääb kellega soovitakse seda arendada. Puudub täpsustus. Narva-Jõesuu linna eesmärkides on selgelt välja toodud koostööd arendamist vajavaid valdkondi ja asutusi.
2) Ida-Virumaa on efektiivselt hallatud, sihipäraselt ja kooskõlastatult arenev maakond.	-	-	Eesmärk on regionaalsel tasemel ning ei saa hallata kohalikul omavalitsuse tasandil.
3) Ida-Viru maakond on avatud <u>rahvusvahelisele koostööle</u> arengu prioriteetsetes valdkondades, õppides teiste kogemustest ning jagades oskusteavet oma kogemuste ja kompetentside näol.	-	-	Mõlemas KOV eesmärkides pole täheldatud rahvusvahelist koostööd. Vaivara vallas on koostöö arendamine, mida autor ei hindanud rahvusvahelise tasandina.

Lisa 6. Ida-Viru maakonna, Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna tegevuskava kontentanalüüs

Jr	Maakonna tegevuskava aastateks 2014-2020	Vaivara valla investeringute kava 2016+	Narva-Jõesuu linna tegevuskava aastateks 2011-2025	Tähelepanekud
	Ettevõtlusaktiivsus ja -keskkond			
1	Üldhariduskoolides toetatakse programme „Ettevõtlik Kool“ ja ENTRUM	-	1) Üleriigilistes ja rahvusvahelistes haridusprogrammides osalemine.	Vaivara vallas on Sinimäe põhikool, kus saaks kasutada programme.
	Infrastruktuur			
2	Jätkatakse tööstusalade arendamist maakonnas, sh Narvas, Jõhvis, Kohtla-Järvel, Püssis, Kiviõlis ning rajatakse äriinkubaatorid Narva ja Jõhvi	1) Virumaa Tööstuspargi/Narva Äripargi II etapp 2) Ettevõtlusinkubaatori rajamine Virumaa Tööstusparki/Narva Äriparki		Narva-Jõesuu linna kavandatud tööstusparke ei ole.
	Põlevkivitööstuse ja energiatootmise efektiivsus			
3	Analüüsitakse põlevkivi kasutamise väärtusahela pikendamise võimalusi (sh tekkinud heitsoojuse (tekitatud jäätmed ja nende taaskasutus)	-		Vaivara valla territoorium paikneb ettevõtte Eesti Energia Kaevandused AS Narva karjäär (põlevkivi kaevandamine). Narva-Jõesuu linn alal kaevandamist pole.
4	Töötatakse välja, arendatakse ja rakendatakse kaevandamisjäätmete, elektritootmise ja õlitootmise parimat võimalikku tehnikat (PVT)	-		Vaivara valla territoorium paikneb ettevõtte Eesti Energia Kaevandused AS Narva karjäär (põlevkivi kaevandamine) ja Eesti Energia Õlitööstus AS (põlevkiviõli tootmine) ning Eesti Energia Narva Elektrijaamad AS Eesti elektrijaam (elektrienergia tootmine). Narva-Jõesuu linna alal tootmist ei toimu.
5	Auvere elektrijaama jääsoojuse kasutamiseks luuakse vesiviljeluspark (kalakasvatus, katmikalad)	1) Vesiviljeluse (ettevõtlus)pargi rajamine Auveres		Auvere on Vaivara valla territooriumil.
	Piirkond on atraktiivsem turistidele			
6	Toetatakse veeliiklust ja sadamate väljaehitamist.	1) Jõesadama ehitamine Mustanina külla 2) Lautrikohtade ra-	1) Laevatee puhastamine ja laiendamine; 2) Jõe- ja mereranna	

		<p>amine Pimestikku</p> <p>3) Lautrikohtade rajamine Kudrukülla</p>	<p>puhkepiirkondade arendamine</p> <p>3) Sadama hoone ehitus ja kai renoveerimine</p> <p>4) Väikesadamate võrgu areng koostöös teiste omavalitsustega;</p> <p>5) Jahisadama ehitamine;</p>	
7	Narva ja Narva-Jõesuu arendatakse välja ostu- ja terviseturismi sihtkohaks		1) Osalemine Ida-Viru turismiklastri strateegia elluviimisel	Vaivara vald ei kuulu valimisse.
8	Täiendavad vahendid Ida-Virumaal kultuuripärandi säilitamise ja arendamisega seotud turismiinvesteeringuteks	-	1) Kultuurikeskuse ja kontserdihalli ehitamine.	Vaivara valla osalusega Vaivara Sinimägede Sihtasutus toetab rahvusliku kultuuripärandit.
	Mitmekesine ja aktiivset elustiili võimaldav elukeskkond			
9	Ehitatakse välja Narva ja Narva-Jõesuu vaheline kergliiklustee	1) Narva – Narva-Jõesuu kergliiklustee.	1) Narva- Narva-Jõesuu vahelise kergliiklustee projekteerimine ja rajamine pikkusega 18,49 km	
10	Arendatakse ja koordineeritakse riiklikult toetatud elamuehitust ning elamufondi mitmekesistamist. Pilootprojekt viiakse läbi Ida-Virumaal	1) Sininõmme elamupiirkonna infrastruktuuri rajamine.	1) Mälestiseks, ORMO objektiks ja väärtuslikuks tunnistatud eluhoonete renoveerimise ja rekonstrueerimise osaline toetamine.	
11	Kaalutakse erivajadusega ja toimetulekuraskustega inimeste kodude turvalisemaks muutmist. Korrastatakse ja puhastatakse ohtlikud kütteseadmed, vahetatakse välja vananenud elektrijuhtmed ja –kilbid, vajadusel paigaldatakse kodusprinklersüsteem	-	1)Vähekindlustatute elujärje parandamine	Vaivara valla arengukavas sotsiaalarenguvaldkond tegevuskavas ei kajastu.
12	Ehitatakse uued sotsiaalmajad või renoveeritakse sotsiaalkorterid	-	1)Munitsipaalelamu ehitamine eluasemevajaduste lahendamiseks	Vaivara vallas on 4 remonditud ja sisustatud sotsiaalkorterit.
13	Luuakse ning ehitatakse välja ujumis- ja supluskohad ning paadisadamad ja veeskamiskohad. Lammutatakse ohtlikud hüppetornid ja paadisillad	1) Suplus- ja puhkekoha rajamine Riigiküla karjääris;	1) Muuli ehitamine	
	Keskkond			
14	Töötatakse välja põlevkivi väliskulu arvestamise metoodika	-		Vaivara valla territoorium paikneb ettevõtte Eesti Energia Kaevandused AS Narva

				karjäär (põlevkivi kaevandamine).
15	Suurendatakse teadlikkust Eesti loodusväärtustest, Eesti keskkonnaseisundist, looduses liikumise heast tavast ja jäätmekäitlusest	1) Mustanina-Gorodenko matkatee	1) Pargialade väljaehitamine ja korrastamine;	
16	Korrastatakse mahajäetud turbaalad	-		Vaivara vallas on turvas üks loodusallikaks. Narva-Jõesuu linnas puuduvad turbaalad.
17	Arendatakse veemajanduse taristut	1) Vaivara küla vee- ja kanalisatsiooni-võrgu rajamine 2) Soldina küla vee- ja kanalisatsiooni-võrgu rekonstrueerimine ja ehitus; 3) Narva-Olgina vee-trassi rajamine; 4) Olgina-Narva kanalisatsioonitrassi rajamine	1) Uute vee- ja kanalisatsiooni-tras-side rajamine linna „Auga“ osas 2) Puurkaevude rekonstrueerimine	
18	Lammutatakse maastikupilti kahjustavad ja kasutusest väljalangenud ehitisi	-	-	Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna arengukavades ei ole seda probleemi täheldatud.
	Vaba aeg			
19	Kaaluda investeringuid maa-konna spordirajatistesse.	1) Pallimängu platsi rajamine Olginasse 2) Tervise- ja spordikeskuse ehitamine Olgina piirkonnas; 3) Staadioni rajamine Sinimäele; 4) Soldina külaplatsi rajamine; 5) Udria külaplatsi rajamine	1) Multifunktsionaalse staadioni-kompleksi rajamine	
	Sotsiaalne keskkond			
20	Toetatakse esmatasandi tervisekeskuste (ETTK) loomist Ida-Virumaa tõmbekeskustesse (N-J)	-	1) Tervisekeskuse loomine	Vaivara vald ei kuulu tõmbekeskuste hulka
21	Euroopa Majanduspiirkonna toetuste raames vanemlus-programmi Incredible Years piloteerimine erinevates Eesti piirkondades, sh Ida-Virumaal. Tegevuse elluviimise aeg on 2015–2016	-	1) Perekooli moodustamine (sh beebikool)	Vaivara valla arengukavas sotsiaal-arenguvaldkond tegevuskavas ei kajastu. Aasta 2016 on läbi.
22	Vähekindlustatud isikutel on paranenud kvaliteetse õigusabi kättesaadavus. Arendatakse välja uus programm esmatasandi õigusabi laiendamiseks ning koostöös advokatuuriga täiendatakse riigi õigusabi süsteemi Ida-	-	1) Soodustuste loomine linna elanike jaoks linna eraettevõtte teenuste kasutamisel	Vaivara valla arengukavas Sotsiaal-arenguvaldkond tegevuskavas ei kajastu

	Virumaal			
	Kodanikuühiskond			
23	Toetatakse Ida-Virumaa kodanikuühendusi ja kodanikuühiskonna alaste ürituste korraldamist	-	-	Vaivara vald toetab kodanikuühendusi näiteks MTÜ Maa-rahvaselts Vanatare. Narva-Jõesuu linnas toetatakse nt Narva-Jõesuu noored MTÜ
24	Edendatakse pärimuskultuuri	-	1) Linna päevade läbiviimine, linna tähtsaima sündmuse moel;	
25	Toetatakse siseturvalisuse vabatahtlike organisatsioonide loomist ja arendamist. Võimalusel rahastatakse MTÜ-sid tegutsemiseks vajaminevate hoonete ehitamisel ja tehnikaga varustamisel	-	1) Turvalisust suurendavate meetmete rakendamine.	Vaivara vallas on toimiv menetlus-teenistus
26	Toetatakse rahvuskultuuriseltside tegevust Ida-Virumaal	-	1) Kultuur ja spordiühingute, kollektiivide ja ühingute tegevuse toetamine. 2) Linna eelarvest rahaliste vahendite eraldamine linnale kuuluvate asutustele ja seltside tegevuseks vajalike hoonete ning rajatiste majandus- ja kapitalikulude katteks	Vaivara Sinimägede SA (100% valla hääleõigus) toetab rahvusliku kultuuripärandit.
	Eesti keele positsioon Ida-Virumaal on tugevnenud			
27	Toetatakse Ida-Viru koole õpilasvahetuste korraldamisel teiste Eesti piirkondade koolidega.	-	1) Kooli välissuhtlemise toetamine, sh õpilas- ja isetegevusrühmade vahetused	Vaivara vallas on Sinimäe põhikool
28	Toetatakse eesti keele õpet ja keelekümblust haridusasutustes, Päästeametis ning KOV-des	-	1) Haridusasutuste integratsiooniprojektide toetamine	Vaivara valla Sinimäe lasteaias on kasutusel alates 2014a keelekümbuse metoodika.
29	Ida-Virumaal korraldatakse eesti keele päevi	-	-	Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna arengukavades/tegevuskavades ei ole seda aspekti täheldatud
	Meedia			
30	Toetatakse meediaprojekte, mis aitavad paremini informeerida mitte-eestikeelset elanikkonda ning aitaksid kaasa kogukondlikkuse arengule	-	-	Vaivara vallas on kakskeelne ajaleht „Meie leht“ ja „Vaivara Kaja“; sotsiaalmeedias grupp- eesti keeles. Narva-Jõesuu

				linnaavalitsusel on olemas kakskeelne väljaanne „Narva-Jõesuu“ ja sotsiaalmeedias grupp vene keeles
	Siseturvalisus			
31	Tutvustatakse võimalusi, te- gutsemaks abipolitseiniku, va- batahtliku maa- ja merepäästja ning kaitseliitlasena	-	1) Turvalisust suu- rendavate meetmete rakendamine	Vaivara vallas te- gutseb menetlus- teenistus.

Lihthitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

mina, Aili Pällo
(sünnikuupäev 16.10.1987)

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihthitsentsi) enda loodud teose «Maakonna ja kohalike omavalitsuste arengukavade kooskõla Vaivara valla ja Narva-Jõesuu linna näitel», mille juhendaja on lektor Jelena Rootamm-Valter

1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
3. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. kinnitan, et lihthitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, 01.05.2017